

Załącznik nr 1 do Strategii rozwoju Gminy Zatory na lata 2016 -2025

ANALIZA GMINY ZATORY

wykonana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Zatory
na lata 2016 - 2025

Grudzień 2015 r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Przestrzeń i środowisko	3
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne.....	3
1.2. Położenie komunikacyjne.....	4
1.3. Stan środowiska naturalnego, walory przyrodnicze, warunki naturalne	6
1.4. Zagospodarowanie przestrzenne	16
1.5. Walory kulturowe, ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego	20
2. Społeczeństwo	21
2.1. Demografia	21
2.2. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	28
2.3. Mieszkalnictwo	29
2.4. Struktura zatrudnienia i rynek pracy	31
2.5. Bezrobocie	34
2.6. Obszar zagadnień związanych z pomocą społeczną	35
2.7. Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe	39
3. Gospodarka.....	40
3.1. Rolnictwo	40
3.2. Przedsiębiorczość.....	46
4. Infrastruktura techniczna	52
4.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna.....	52
4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	54
4.3. Gospodarka odpadami.....	56
4.4. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa	57
4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna i Internet	57
5. Infrastruktura społeczna.....	59
5.1. Infrastruktura edukacyjna, jakość i zakres oferty edukacyjnej	59
5.2. Infrastruktura sportowa.....	64
5.3. Infrastruktura kultury	64
5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej	65
5.5. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego.....	66
6. Podsumowanie analizy i diagnozy - analiza SWOT.....	68

Wstęp

Analiza gminy została sporządzona w ramach opracowania Strategii Rozwoju Gminy Zatory. Strategia stanowi podstawowy dla Gminy dokument programowy, wykorzystywany w procesie zarządzania zarówno na poziomie strategicznym, jak i operacyjnym. Analiza została przeprowadzona w kluczowych dla gminy obszarach, w celu sformułowania diagnozy, a następnie – opracowania części programowej Strategii.

1. Przestrzeń i środowisko

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

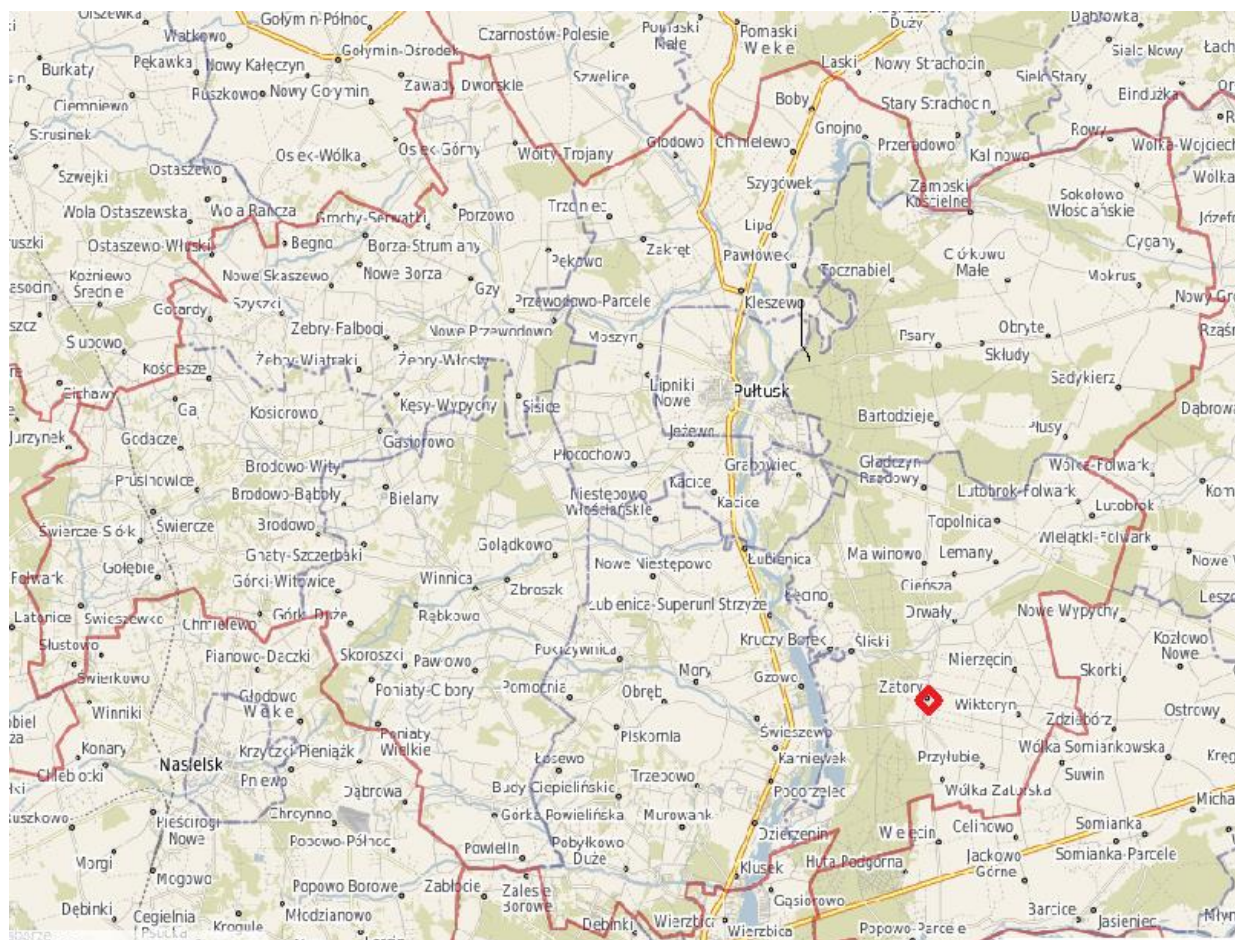
Gmina Zatory jest położona w północnej części Mazowsza, w południowo-wschodniej części powiatu pułtuskiego. Fizjograficzne położenie gminy według klasyfikacji Kondrackiego (1994) zalicza się do mezoregionów: Dolina Dolnej Narwi (zachodnia część gminy) oraz Międzyrzecze Łomżyńskie (centralna i wschodnia część gminy). Gmina Zatory od strony północnej graniczy z gminą Obryte, od północnego zachodu z gminą Pułtusk, od zachodu z gminą Pokrzywnica, od południowego zachodu z gminą miejsko - wiejską Serock w powiecie legionowskim. Od północnego wschodu gmina Zatory graniczy z gminą Rząśnik, od wschodu i południa z gminą Somianka. Odległość od miejscowości gminnej Zatory do Pułtuska, wynosi 14 km, zaś do Serocka, 17 km. Od granicy gminy Zatory do Pułtuska jest ok. 6 km. Miasto Pułtusk jest siedzibą Powiatu, oraz lokalnym centrum usług i handlu. Ważną alternatywą dla mieszkańców gminy jeśli chodzi o ofertę usług i handlu, jest miasto Wyszaków, odległe o 20 km od miejscowości Zatory i o 15 km od najbardziej na wschód wysuniętej miejscowości Pniewo. Odległość od granicy gminy Zatory do granicy Warszawy wynosi 34 km (ok. 49 km od centrum).

Gmina Zatory zajmuje obszar 12012 ha. Obszar gminy rozciąga się z północy na południe na długości ok. 12,5 km i ze wschodu na zachód 12 km, jednakże przebieg granic gminy jest bardzo nieregularny. Siedzibą gminy jest miejscowość Zatory położona ok. 4 km od jej południowej granicy.

Teren gminy zamieszkiwało (wg danych UG w Zatorach) w 2014 r. 4878 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 40 osób/km².

Sieć osadniczą tworzą 34 jednostki osadnicze, które należą do 27 sołectw. Przeciętnie na jedną wieś przypada 130 osób, na sołectwo 178 osób. Podstawową funkcją gminy jest produkcja rolna, rozwija się także funkcja rekreacyjna na obszarach przyległych do rzeki Narew. Użytki rolne zajmują 61,6 % powierzchni, lasy 34%.

Mapa 1. Gminy powiatu pułtuskiego.

Źródło: www.mazowieckie.e-mapa.net

1.2. Położenie komunikacyjne

Najważniejszymi zewnętrznymi połączeniami komunikacyjnymi gminy są: przebiegająca w północnej i północno-wschodniej części gminy droga wojewódzka nr 618, łącząca gminę z miastami Pułtusk i Wyszków oraz przecinająca ją w połowie, przebiegająca z północnego wschodu na południowy zachód droga krajowa Nr 62 Włocławek-Płock-Serock-Wyszków-Sokołów Podlaski. DK nr 62 w Wyszkowie zapewnia połączenie z drogą S8 i północno-wschodnimi rejonami kraju. Z Sokołowa sieć drogowa prowadzi do wschodniej granicy Polski. Droga nr 62 zapewnia również połączenie (poprzez DK 61) w kierunku południowym z aglomeracją warszawską i celami podróżowania położonymi na południu i zachodzie kraju.

1.3. Stan środowiska naturalnego, walory przyrodnicze, warunki naturalne

Obszar gminy Zatory leży w obrębie dużych jednostek geomorfologicznych (mezoregionów) zwanych: Dolina Dolnej Narwi (biegnących z północy na południe w zachodniej części gminy) oraz Międzyrzecze Łomżyńskie (wyżyny lodowcowej w centralnej i wschodniej części gminy), należących do makroregionu Niziny Północno-mazowieckiej.

Rzeźba terenu została wykształcona w wyniku działalności lodowca stadiału Wkry zlodowacenia środkowopolskiego, a następnie złagodzona na etapie denudacji peryglacjalnej. Zróżnicowanie hipsometryczne powierzchni terenu nie jest zatem zbyt duże i zmienia się w granicach od 76 m n.p.m. w dolinie Narwi w okolicach wsi Stawinoga do 115 m n.p.m. w okolicach wsi Wólka Zatorska na południu gminy oraz w jej północno-wschodniej części w rejonie Pniewa i Lutobroka. W obszarze wyżyny lodowcowej przeważają tereny mało urozmaicone, które można zaliczyć do płaskich - średnie wysokości wyżyny denudowanej mieszczą się w granicach od 98 do 115 m n.p.m. Wysoczyzna od doliny rzecznej oddzielona jest krawędzią o wysokości 8-12 m i nachyleniu 20-30 stopni. W dolinie Narwi średnie wysokości mieszczą się w granicach od 76 do 81 m n.p.m. Szerokość doliny Narwi dochodzi do 6,5 km.

W dolinie Narwi występują liczne starorzecza o długości do 1 km, mające połączenia z rzeką (starorzecza zlokalizowane są jednak głównie na obszarze sąsiedniej gminy Pokrzywnica).

W obrębie doliny wyróżnić można trzy poziomy tarasów akumulacyjnych: taras wydmy, taras nadzalewowy i taras zalewowy.

Taras wydmy położony bezpośrednio przy wyżynie lodowcowej osiąga wysokość względną od 6 do 9 m ponad średni poziom Narwi i nachylenie od krawędzi wyżyny do rzeki. Na jego powierzchni występują liczne wały wydmy o przebiegu północ-południe. Taras nadzalewowy o wysokości od 3,5 do 5 m ponad poziom Narwi oddzielony jest krawędziami o wysokości do 3 m od tarasu wydmy i zalewowy i zajmuje dużą powierzchnię. Na tym terenie znajdują się liczne ślady meandrów i niskie wydmy. Taras zalewowy położony jest na średniej wysokości od 2 do 3 m nad średni poziom rzeki, zajmuje szerokość od 1 do 3 km. Na powierzchni wszystkich tarasów występują wydmy i ślady dawnych meandrów. Wydmy starsze, w formie wałów, osiągają wysokości względne do 10 m, wydmy młodsze mają od 3 do 6 m wysokości względnej. (Źródło: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zatory 2013r.*) Ukształtowanie powierzchni tego obszaru stanowi dodatkową atrakcję oprócz niewątpliwych walorów pobliskiej rzeki Narew, której brzegi leżą w granicach wspomnianej już gminy Pokrzywnica.

W gminie Zatory wierzchnią warstwę osadów, z których ukształtowały się gleby, stanowią w większości piaski, w tym piaski luźne (głównie w dolinie Narwi oraz rzeki Prut), słabogliniaste (występują na całym obszarze gminy), gliniaste lekkie (na wysoczyźnie), gliniaste lekkie pylaste (występują w okolicach Gładczyna oraz w południowej części wysoczyzny). Na mniejszej powierzchni wykształciły się gliny, głównie gliny lekkie (występują w północnej części wysoczyzny) oraz torfy (w dolinie Narwi). Żwiry i pyły występują na bardzo niewielkich powierzchniach. Powierzchniowa budowa geologiczna ma duże znaczenie dla warunków posadowienia obiektów budowlanych. Na większości obszaru gminy warunki te są korzystne, poza terenami położonymi w rejonie doliny Narwi i pozostałych cieków wodnych.

Lasy.

Lasy zajmują 33,8% powierzchni gminy Zatory, a ich powierzchnia nadal powoli wzrasta w wyniku zalesiania (także bez ingerencji człowieka) najłagodniejszych gruntów. Gmina Zatory zajmuje drugie miejsce w powiecie pułuskim pod względem lesistości, po gminie Obryte. Wskaźnik lesistości gminy jest o 77% wyższy od średniego wskaźnika lesistości w powiecie, który wynosi 19,1% i o połowę wyższy niż lesistość województwa mazowieckiego (22,9%). Powierzchnia lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wynosi 3 591,4 ha, tj. 89% całkowitej powierzchni lasów. Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa zajmują powierzchnię 433,0 ha (11%).

Lasy zlokalizowane są w obrębach leśnych Lemany, w leśnictwie Grabowiec, Wielgolas (w obrębach Gładczyn oraz Gładczyn Rządowy), Pniewo oraz Zatory.

Cytując *Studium*: Lasy na terenie gminy Zatory, są lasami wielofunkcyjnymi – obok funkcji gospodarczych spełniają funkcje ochronne, dydaktyczne, rekreacyjno-turystyczne, ekologiczne i krajobrazowe. W składzie gatunkowym siedlisk dominuje sosna (83,8%), pozostałe to olcha, dąb i brzoza.

W lasach na terenie gminy dominują drzewostany w wieku 60-80 lat (zajmują ok. 30% powierzchni leśnej) i 40-60 lat (zajmujące ok. 29% powierzchni). Drzewostany w wieku powyżej 100 lat zajmują 2% powierzchni leśnej.

Zbiorowiska wodne i leśne charakteryzują się bogactwem fauny – oprócz bociana czarnego występuje tu także trzmiełojad i orlik krzykliwy oraz puchacze. Na obszarze gminy spotkać można również lelka, na otwartych, suchych terenach występuje ginąca już populacja cietrzewia. Na podmokłych terenach bytują kuliki wielkie, dublety, rycyki, bataliony, a także kraski. Dla tego ostatniego gatunku, obszar Puszczy Białej stanowi jedno z najważniejszych lęgowisk w Polsce.

Jednym z elementów lokalnej gospodarki leśnej jest gospodarowanie zwierzyną obejmujące także łowiectwo. Wśród gatunków zwierząt łownych zwierzyny grubej najliczniej na terenie gminy Zatory, występują: łoś, jeleń, sarna i dzik, a ze zwierzyny drobnej - lisy i zające. Wśród ptaków łownych przede wszystkim pozyskiwane są bażanty i kuropatwy.

Na obszarach leśnych i przylegających do rzek, występują także liczne cenne przyrodniczo rośliny, zwłaszcza na terenie rezerwatu Stawinoga występuje wiele chronionych i rzadkich gatunków roślin.

Wody.

Pomimo, że rzeka Narew nie przepływa bezpośrednio przez teren gminy Zatory, to ma dla niej duże znaczenie gospodarcze ze względu na funkcje rekreacyjne, wywiera też kluczowy wpływ na stosunki wodne na znacznym obszarze gminy. W zlewni rzeki Narew znajduje się 100% obszaru gminy. Przez teren gminy Zatory przepływają:

- rzeczka Prut o długości ok. 20 km (na terenie gminy Zatory 13 km), przecina ukośnie całą gminę płynąc w kierunku południowo-zachodnim i uchodzi do Narwi w rejonie wsi Kruczy Borek (rzeka nie była objęta oceną czystości przez WIOŚ), szerokość koryta u ujścia wynosi ok. 6 m, głębokość do 2m;
- lewobrzeżny dopływ rzeki Prut - Dopływ z Łosinna (wraz z Dopływem z Mierzęcina),
- prawobrzeżny dopływ rzek Prut - Dopływ z Gładczyna Rządowego (wraz z Dopływem z Topolnicy)
- prawobrzeżny dopływ rzek Prut - Dopływ z Sadykrza.

Oprócz rzeki Prut przez teren gminy przepływają liczne mniejsze cieki bez nazw. Południowy obszar gminy, leżący poniżej rzeki Prut, jest niemal całkowicie pozbawiony odpływu powierzchniowego.

Na terenie gminy brak większych zbiorników wodnych, zarówno naturalnych jak i sztucznych. Na tarasie zalewowym Narwi istnieją stawy w rejonie wsi Stawinoga. Jest to pozostałość po kompleksie stawów, jaki powstał w latach dwudziestych XX w. i obejmował 102 ha powierzchni, a uległ znacznemu zmniejszeniu w wyniku budowy Zalewu Zegrzyńskiego. Obecnie stawy są zaniedbane, pozbawione regulacji wód, z powodu zniszczenia śluz. Kompleks jest objęty ochroną rezerwatową.

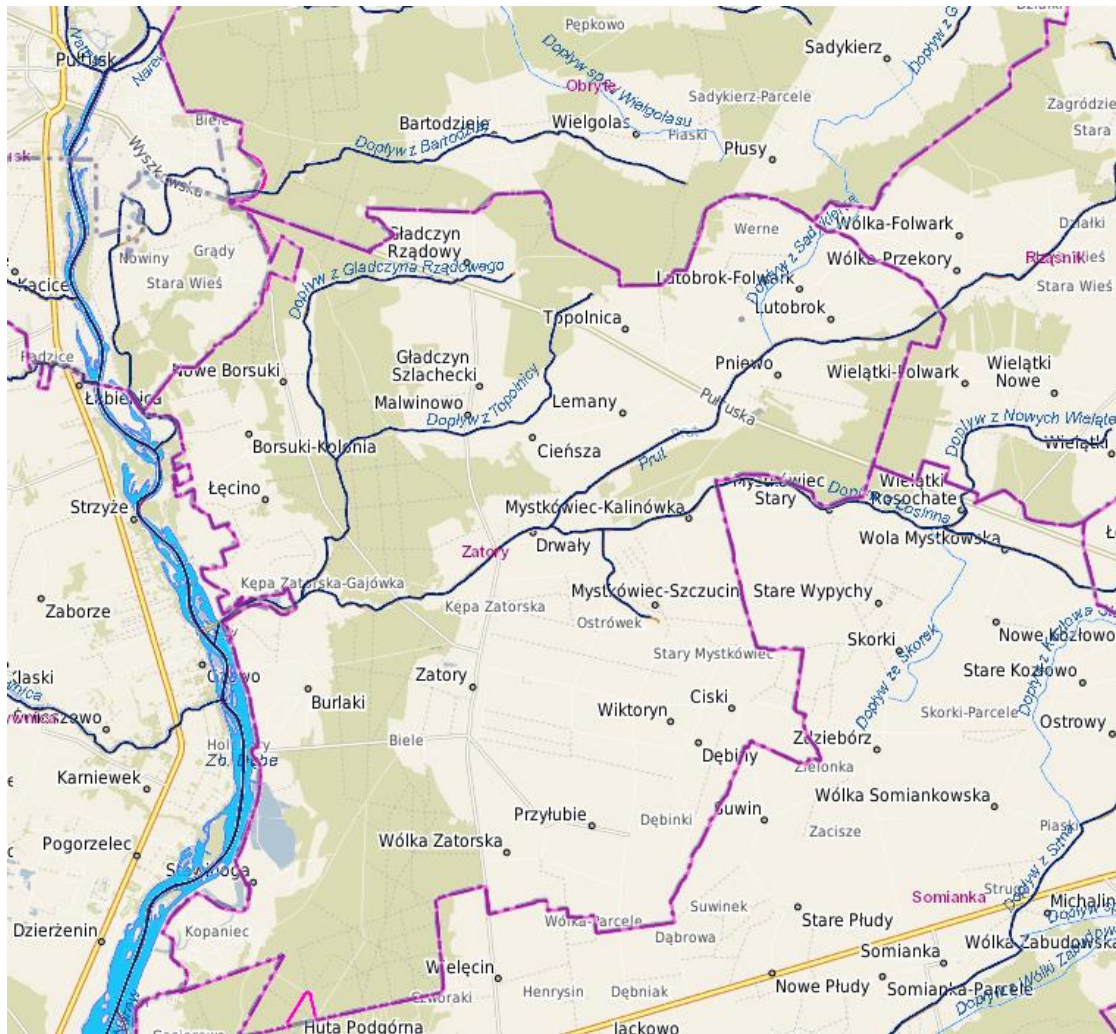
Ze względu na narastającą antropopresję i brak w pełni zaspokojonych potrzeb w zakresie gospodarki ściekowej, występuje istotne zagrożenie dla wód zarówno powierzchniowych jak i wgłębnych, zwłaszcza na terenach silnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego

i letniskowego. Zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest również działalność rolnicza. Cała zlewnia rzeczki Prut odprowadza wody m.in. z terenów rolnych, istnieje zatem zagrożenie zanieczyszczeniem azotem i fosforem pochodzenia rolniczego. Zanieczyszczenie to ma wpływ na jakość wód Narwi, która dostarcza zasobów wodnych dla ujęcia Wodociągu Północnego w Wieliszewie.

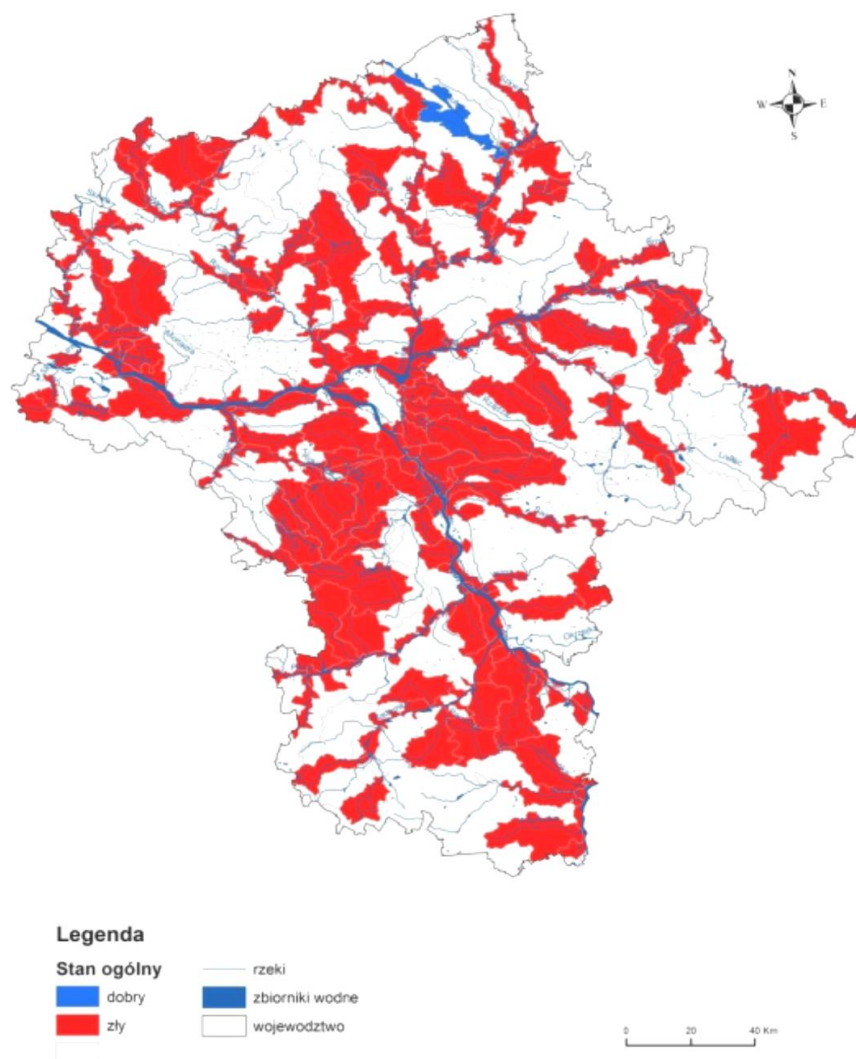
Przepływy w małych rzekach i ciekach płynących przez obszar gminy są niewielkie. W dłuższym horyzoncie czasowym może to mieć krytyczne znaczenie z punktu widzenia zaopatrzenia w wodę, zwłaszcza w przypadku kolejnych klęsk suszy, których prawdopodobieństwo wzrasta. Poprawę bezpieczeństwa w tym zakresie można uzyskać przez budowę zbiorników retencyjnych. Wskazana byłaby analiza możliwości realizacji przedsięwzięć zapewniających zwiększenie retencji wody na ciekach na obszarze gminy. Należy jednakże uwzględnić skutki możliwej eutrofizacji wód takich zbiorników, wynikające z kumulacji m.in. azotanów i fosforanów pochodzenia antropogenicznego w wodach, co jest związane z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych (spływy nawozów) oraz nieszczelnych zbiorników na ścieki bytowe i odcieki z budynków inwentarskich.

Mapa 3. Sieć hydrograficzna gminy Zatory.

Źródło: www.mazowieckie.e-mapa.net

Mapa 4. Ocena stanu ogólnego JCWP rzecznych województwa mazowieckiego za okres 2010-2013.

Źródło: WIOŚ

Ogólna ocena stanu wód powierzchniowych województwa mazowieckiego sporządzona przez WIOŚ za lata 2010-2013, jest jednoznacznie niekorzystna [Mapa 4]. Obrazuje to jednocześnie skalę potrzeb w zakresie poprawy gospodarki wodno-ściekowej, w tym w zakresie ścieków komunalnych.

Przeważająca część wód powiatu pułtuskiego objęta jest szczególną ochroną ze względu na ujęcie powierzchniowe wody w Wieliszewie dla mieszkańców Warszawy.

Cały obszar gminy znajduje się w obrębie trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych – Subniecka Warszawska (zbiornik GZWP 215A) w jego części centralnej. Jest to zbiornik o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 145 tys. m³/dobę i średniej jakości wody.

Na terenie gminy (w obrębach: Borsuki - Kolonia, Łęcino, Kruczy Borek, Śliski, Burlaki, Zatory, PGR Zatory, Stawinoga) występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi o prawdopodobieństwie 1% (raz na 100 lat) wskazane w "Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej – etap I dla rzeki Narew", opracowane w 2006 r., obejmują ok. 8% ogółu powierzchni gminy Zatory, tj. ok 972 ha. Obszary te narażone są na zalanie w przypadku przelania się wód przez koronę wału przeciwpowodziowego, zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych.

Zgodnie z opracowaniem Państwowego Instytutu Geologicznego, ok. 30% gminy Zatory znajduje się na obszarach zagrożonych podtopieniami. Na obszarach tych zlokalizowane są tereny istniejącej i planowanej zabudowy w miejscowościach: Nowe Borsuki, Borsuki Kolonia, Łęcino, Kruczy Borek, Śliski, Okopy, Burlaki, Holendry, Kopaniec oraz Stawinoga.

Doświadczenia związane z powodzią w okresie ostatnich dwóch dekad wskazują, że wobec gwałtownych zmian klimatycznych, konieczna jest weryfikacja podejścia do szacowania ryzyk powodziowych. Oznacza to, że należy się bardzo realnie liczyć z wystąpieniem zdarzeń, których szacowane obecnie prawdopodobieństwa są względnie niskie.

Analogicznie – wystąpienia kolejnych niedoborów wody lub katastrofalnych susz, mogą być znacznie częstsze w kolejnych latach, odbiegając znacznie od statystycznych szacunków.

Ochrona przyrody

Przyrodniczy system gminy oparty jest przede wszystkim na dolinie rzeki Narew, przebiegającej wzdłuż zachodniej granicy gminy, kompleksach leśnych rozmieszczonych wzdłuż doliny Narwi oraz wzdłuż doliny rzeki Prut, objętych ochroną w ramach obszaru Natura 2000 Puszcza Biała oraz na samej dolinie prawobrzeżnego dopływu Narwi, rzece Prut, która przecina równoleżnikowo teren gminy.

Ta konfiguracja implikuje przebieg korytarzy ekologicznych przebiegających przez obszar gminy: pierwszy zlokalizowany jest wzdłuż zachodniej granicy oraz w północnej części gminy, obejmuje korytarze tworzone przez główne rzeki i ich doliny. Jest to Północno-Centralny korytarz ekologiczny - o randze międzynarodowej, wyznaczony wzdłuż osi rzeki Narwi – tworzony przez jej dolinę. Korytarz ten w bezpośrednim sąsiedztwie gminy jest częściowo objęty ochroną w formie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego zlokalizowanego wzdłuż rzeki Narew. Korytarz

łączy obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi (wyznaczony na północ od Pułtuska) z Warszawskim Obszarem Chronionego Krajobrazu (wyznaczonym na południe od Serocka).

Drugą grupę stanowią lądowe korytarze migracyjne o randze krajowej – oparte są na zwartych kompleksach leśnych. Na terenie gminy zwarte kompleksy leśne objęte zostały obszarem Natura 2000 Puszcza Biała, który łączy się na wschodzie z Nadbużańskim Parkiem Krajobrazowym oraz obszarem Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu oraz Ostoja Nadbużańska. Występowanie na terenie gminy ważnych powiązań przyrodniczych o znaczeniu międzynarodowym oraz krajowym wynika z wysokich walorów przyrodniczych tego obszaru. Granice korytarzy w znacznym stopniu pokrywają się z granicami terenów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody, tzn. z obszarem Natura 2000 oraz rezerwatami.

Na terenie gminy wyodrębniono również lokalne korytarze ekologiczne w dolinach rzeki Prut oraz jej dopływów. Korytarze te łącząc się z doliną rzeki Narew, tworzą jeden spójny system przyrodniczy. Teren gminy położony jest również w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski. Na części terenu gminy został wyznaczony (zmieniony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków, Dz. U. Nr 25, poz. 133.) obszar specjalnej ochrony (OSO) – PLB140007 „Puszcza Biała”. Obszar obejmuje całą zachodnią – położoną wzdłuż Narwi oraz północną i północno-wschodnią część gminy. Obszar ten obejmuje jeden z największych kompleksów leśnych na Mazowszu, usytuowany między Bugiem a Narwią. Lasy w postaci kilku kompleksów, pokrywają większość obszaru ostoi. Niektóre fragmenty zbiorowisk leśnych mają zachowany prawie naturalny charakter. Na obszarze ostoi w dolinach potoków występują również łąki i zarośla wierzbowe oraz dwa małe kompleksy stawów rybnych. Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej E 49. Przedmiotem ochrony obszaru jest występujące na tym terenie 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym m.in.: batalion, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, derkacz, dubelt, dzięcioł czarny, kania czarna, kraska, lelek, orlik krzykliwy, puchacz, rybitwa czarna, trzmielojad, zimorodek i żuraw. Na obszarze tym zlokalizowano 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Puszcza Biała jest jedną z 10 najważniejszych w Polsce ostoi lelka, kraski i świergotka polnego. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej bociana czarnego, kraski i lelka.

Mapa 5. Zasięg Obszaru Natura 2000 w rejonie gminy Zatory.

W zasięgu obszaru Natura 2000 znajduje się centralna i północno-wschodnia część gminy Zatory o powierzchni 7328,9 ha co stanowi ok. 61,1% powierzchni gminy. Jest to ok. 8,8% powierzchni całego Obszaru (83779,7 ha).

Pomimo, że zasady ochrony obszaru w ramach sieci Natura 2000 nie wykluczają jego gospodarczego wykorzystania, to jednak na terenach położonych w granicy obszaru Natura 2000 przepisy zabraniają podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, a w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi.

Dotyczy to w szczególności terenów szeroko rozumianej aktywności gospodarczej, na których projektowane przedsięwzięcia mogą oddziaływać na obszar Natura 2000. Będą one wymagały

przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, na zasadach określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska. W praktyce jest to wymóg zniechęcający potencjalnych inwestorów, także ze względu na przewlekłość procedur i dodatkowe koszty podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Dla zneutralizowania tych negatywnych dla rozwoju gospodarczego gminy ograniczeń, wskazane jest udzielanie przez samorząd gminy, daleko idącej pomocy przedsiębiorcom podejmującym działania na obszarach objętych ochroną.

W granicach gminy zostały ustanowione dwa rezerwaty przyrody:

1. Rezerwat Stawinoga – znajduje się w południowo-zachodniej części gminy, w dolinie Narwi, zajmuje powierzchnię 146,51 ha. W skład rezerwatu wchodzi obszar lasu o powierzchni 31,24 ha, obszar stawów i nieużytków o łącznej powierzchni 112,27 ha oraz obszar łąk o powierzchni 3 ha stanowiących własność Skarbu Państwa. Celem ochrony jest zachowanie miejsc lęgowych licznych gatunków ptaków związanych ze środowiskiem wodno-błotnym i leśnym oraz miejsc odpoczynku i żerowisk ptaków przelotnych. Rezerwat jest ostoją dla wielu cennych gatunków ptaków, w tym wielu gatunków chronionych, m.in. rybołowa, żurawia i bociana czarnego. Występuje tu również wiele chronionych i rzadkich gatunków roślin. Rezerwat jest w części wschodniej objęty ochroną wynikającą z położenia w obszarze Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007.

2. Rezerwat Wielgolas – znajduje się w północnej części gminy, w obrębie ewidencyjnym Gładczyn Rządowy, zajmuje powierzchnię 6,73 ha. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu starodrzewu - przedmiotem ochrony jest ponad 120-letni drzewostan sosnowy, z dużym udziałem gatunków liściastych, głównie lipy i grabu. Jest to jeden z najstarszych fragmentów Puszczy Białej. Obejmuje małą część uroczyska Wielgolas o cechach zespołu naturalnego. Na terenie rezerwatu występuje rzadki gatunek turzycy orzęsionej, udokumentowano tam ponadto występowanie dzięcioła zielonego, dzięciura pstrego, dzięcioła dużego, dzięcioła czarnego, dzięciołka, krętogłowa, pełzacza leśnego, kowalika, mysikrólika, puszczyka. Rezerwat w całości jest objęty ochroną wynikającą z położenia w obszarze Natura 2000 Puszcza Biała PLB140007.

Na obszarze gminy Zatory znajduje się 17 obiektów – drzew rosnących pojedynczo lub w grupach, które zostały objęte ochroną w formie pomników przyrody.

Istotnym i pożądanym działaniem byłoby wykorzystanie potencjału przyrodniczego obszaru gminy dla wsparcia jej rozwoju gospodarczego, co nie jest zadaniem łatwym, zwłaszcza wobec licznych ograniczeń związanych z formami ochrony przyrody, jakie występują na terenie gminy. Ze względu na bliskość Warszawy, wykształciła się na obszarach cennych przyrodniczo i w ich bezpośrednim sąsiedztwie, funkcja rekreacyjna w formach nie w pełni uporządkowanych. Brak natomiast infrastruktury i form turystycznego wykorzystania walorów przyrodniczych terenu.

1.4. Zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia gminy wynosi 120,12 km², co stanowi 14,5% powierzchni powiatu pułtuskiego. Podstawową funkcją jaka wykształciła się w gminie jest rolnictwo i obsługa rolnictwa, zaś w zachodniej części gminy, w sąsiedztwie nadnarwiańskich wsi (Kruczy Borek, Burlaki, Holendry, Stawinoga, Kopaniec), powstały liczne osiedla zabudowy letniskowej. Obszary te spełniają funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Zatory.

Kategoria użytków	pow. [ha]	%
Użytki rolne	7405	61,6
Lasy, w tym grunty zadrzewione i zakrzewione	4049	33,7
Grunty zabudowane i zurbanizowane	384	3,2
Grunty pod wodami	85	0,7
Inne	71	0,6
Suma powierzchni:	12012	100%

Źródło: GUS

Cały obszar gminy posiada pokrycie dwudziestoma pięcioma miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Są one obowiązujące, jednakże 95% z nich zostało uchwalone w latach 1998-2003, zatem nie spełniają w pełni potrzeb wynikających z aktualnej sytuacji gospodarczej i społecznej oraz zmian prawa. Tylko jeden plan został uchwalony w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 647). Ponadto obowiązujące do 2013 r. Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Zatory, ze względu na brak uregulowań dla znacznej części obszarów (także w zakresie ochrony przyrody) oraz bezzasadne i nieskuteczne prawnie zapisy w zakresie zasad zagospodarowania w strefie nadnarwiańskiej, nie spełniało swojej podstawowej funkcji jaką jest koordynowanie planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym.

Uchwałą nr 162/XXIII/2013 Rada Gminy Zatory z dnia z dnia 22 marca 2013 r. przyjęła nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Gmina dążąc do polepszenia m.in. warunków podejmowania inwestycji, przystąpiła w 2015 r. do opracowania 6 zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym dla Zator i części Pniewa.

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy ma być oparte o zasady zrównoważonego, trwałego rozwoju zwłaszcza w dziedzinach: ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych, optymalnego gospodarowania przestrzenią, wzrostu standardów cywilizacyjnych i dobrobytu mieszkańców oraz rozwoju gospodarki.

Zgodnie z zapisami *Studium*: „Głównymi uwarunkowaniami sprzyjającymi rozwojowi przestrzennemu gminy są:

- wysokie walory środowiska przyrodniczego oraz środowiska kulturowego, stanowiące o dużej (lecz w pełni nie wykorzystanej) atrakcyjności turystycznej gminy (w tym m.in. bezpośrednie sąsiedztwo rzeki Narew),
- korzystne położenie (województwo mazowieckie, w zasięgu oddziaływania aglomeracji warszawskiej)
- zakończony etap planistyczny dla przygotowania rozwoju terenów zabudowy rekreacji indywidualnej (*funkcje wskazane w obowiązujących mpzp*).
- stu procentowe pokrycie obszaru gminy obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Wymienione powyżej czynniki, nawet wraz z dobrze rozwiniętą infrastrukturą (oprócz kanalizacyjnej), nie są jednakże wystarczającymi dla zapewnienia dynamicznego rozwoju gospodarczego gminy, a walory przyrodnicze wraz z nałożonymi ograniczeniami prawnymi mogą wręcz stanowić przeszkodę przy tradycyjnym podejściu do zagadnień rozwoju. Dlatego konieczne jest poszukiwanie nowych kierunków, związanych m.in. z tzw. zieloną i srebrną ekonomią, które w istniejących pozostałych niekorzystnych uwarunkowaniach (trendy demograficzne, dostępność usług komunikacji zbiorowej, słabe warunki dla rolnictwa, odpływ wykształconych młodych osób), dają możliwości wykorzystania w pełni walorów środowiska naturalnego, przy jednocześnie niskim natężeniu konfliktów z tymże środowiskiem.

Celami polityki przestrzennej przyjętej w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zatory przyjętego w/w uchwałą Rady Gminy Zatory w 2013 r., jest (cyt. ze *Studium*):

1) Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy, poprzez zagospodarowanie przestrzenne równoważnie uwzględniające m.in.:

- rozwój terenów inwestycyjnych, w tym poprzez podniesienie standardów technicznych istniejącej zabudowy i zagospodarowania,
- sprawne funkcjonowanie systemu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- ochronę przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego;

2) Zachowanie wartości obecnego zainwestowania gminy, wykorzystania jego rezerw terenowych, podnoszenia standardu struktur zabudowy, humanizacji warunków życia, realizowanych głównie poprzez:

- określenie zróżnicowanych terenów zabudowy mieszkaniowej, zespołów usługowych z zielenią, rejonów intensywnego rozwoju usług i produkcji, infrastruktury technicznej, których realizacja stworzy warunki wyboru miejsca i różnych form zabudowy i zagospodarowania,
- zachowanie ciągów aktywności przyrodniczej – zieleni urządzonej i nieurządzonej wprowadzonych do rejonów zabudowanych i wymagających zagospodarowania,
- ochrona terenów o najwyższych walorach do rozwoju rolnictwa,
- powiększanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów o niskiej przydatności dla rozwoju rolnictwa
- określenie zespołów zabudowy wymagających rehabilitacji i/lub przekształceń,
- umożliwienie wprowadzenia obiektów i zespołów odpowiadających funkcją i standardem współczesnym założeniom, przy jednoczesnym respektowaniu ustaleń konserwatorskich;

3) Wykorzystanie szans rozwojowych gminy wynikających z:

- geograficznego i komunikacyjnego położenia gminy, poprzez zabezpieczenie terenów dla rozwoju mieszkalnictwa, rekreacji i wypoczynku oraz przedsiębiorczości;
- wysokich walorów przyrodniczo – krajobrazowych, w tym przede wszystkim objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych (m.in.: obszary NATURA 2000);
- zachowania cennych zespołów i obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym przede wszystkim założenie pałacowo-parkowe w Zatorach oraz dworsko-parkowe w Gładczynie, kościołów, cmentarzy, obiektów architektury i budownictwa a także stanowisk archeologicznych;

4) Ograniczenie lub zniesienie barier rozwoju gminy oraz sytuacji konfliktowych i problemowych, m. in. poprzez:

- uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne i estetyczne zabudowy – m.in. poprzez strefowanie funkcji z jednoczesną eliminacją współistnienia (w tym sąsiedztwa) funkcji wzajemnie wykluczających się i/lub stworzenie podstaw do eliminacji ewentualnych uciążliwości i zagrożeń;
- przekształcenie i rozbudowę układu drogowego w sposób zapewniający sprawne połączenia z układem dróg zewnętrznych;
- dogodne skomunikowania terenów rozwojowych z istniejącym zagospodarowaniem,
- stworzenie sieci ścieżek rowerowych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu;
- rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym systemów uzbrojenia komunalnego;
- podnoszenie poziomu warunków życia mieszkańców poprzez kształtowane obszarów koncentracji usług, w tym publicznych i komercyjnych (programowanie), zieleni publicznej i innej oraz przestrzeni publicznych;
- zachowanie w istniejącym zasięgu przestrzennym regionalnych korytarzy ekologicznych.

Powyższe cele stały się podstawą do formułowania zasad i wyznaczenia kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w nowym Studium.

W ramach struktury przestrzennej gminy Zatory wydzielono cztery strefy funkcjonalne:

- osadniczą,
- rolniczo-osadniczą,
- przyrodniczo-krajobrazową,
- rekreacyjno-wypoczynkową.

Dla miejscowości Zatory za priorytetowy kierunek rozwoju przestrzennego uznano funkcje centrotwórcze: usługową, administracyjną, oświatową i kulturalną. Funkcje centrotwórcze wskazano również dla miejscowości Pniewo. W obu wyżej wymienionych miejscowościach jako równorzędny kierunek rozwoju wskazano także mieszkalnictwo.

We wschodniej części gminy jako podstawowe wskazano funkcje rolnicze i obsługi rolnictwa, uzupełnioną przez funkcję mieszkaniową jednorodzinną, rekreacyjno-wypoczynkową oraz w mniejszym stopniu funkcję produkcyjno-usługową.

W zachodniej części gminy, obok funkcji rolniczych i obsługi rolnictwa, jako wiodącą wskazano również funkcję rekreacyjno-wypoczynkową, związaną z atrakcyjnością przyrodniczą i krajobrazową tej części obszaru gminy.

Ponadto na obszarze gminy zostały udokumentowane i uwzględnione w *Studium* dwa złoża o zasobach bilansowych: złożo kopalin ilastych przydatnych dla ceramiki budowlanej (złożo „Drwały”) oraz złożo kruszywa naturalnego, stanowiącego surowiec dla budownictwa i drogownictwa (złożo „Kruczy Borek”). Obecnie eksploatowane jest tylko złożo „Drwały”.

Analiza zapisów nowego *Studium*, pozwala stwierdzić, że sprzyja ono kreowaniu warunków dla rozwoju gminy poprzez zachowanie równowagi pomiędzy ochroną przyrody, a zapewnieniem możliwości realizowania różnorodnych funkcji społecznych i gospodarczych przez lokalną społeczność.

1.5. Walory kulturowe, ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego

Na terenie gminy występują liczne obiekty dziedzictwa kulturowego i historycznego. Lista zabytków wpisanych do rejestru zabytków obejmuje:

Tabela 2. Obiekty dziedzictwa kulturowego i historycznego na terenie gminy.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków	Miejscowość	Obiekt
1	Cieńsza	Cmentarzysko ciałopalne z okresu lateńskiego
2	Cieńsza	Wiatrak z XIX wieku
3	Gładczyn	Dworek murowany, XIX/XX w. wraz z parkiem z przełomu XVIII i XIX w.
4	Gładczyn	Park wiejski z XIX w.
5	Pniewo	Kościół p.w. Św. Piotra i Pawła z końca XIX w.
6	Zatory	Kościół parafialny p.w. Św. Małgorzaty z 1915 r.
7	Zatory	Pałac z XVIII / XIX w.
8	Zatory	Zespół przestrzenny zabudowań folwarcznych z XIX w.: □ gorzelnia, □ młyn, □ magazyn spirytusowy, □ spichlerz, □ wozownia i stajnie
9	Zatory	Park otaczający pałac o pow. ok. 22 ha
10	Zatory	Część cmentarza parafialnego rzymskokatolickiego

Źródło: SUIKZP gminy Zatory, 2013 r.

W Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków poza w/w znajduje się 14 innych obiektów. Są to m.in. budynki mieszkalne, cmentarz z okresu I wojny światowej w Bielach, wiatrak koźlak w Lemanach, cmentarze przykościelne i parafialne lub ich części. Do gminnej ewidencji zabytków wpisano

także budynki mieszkalne, krzyże przydrożne i kapliczki. Ponadto na terenie gminy zinwentaryzowano 77 stanowisk archeologicznych z mezo – i neolitu, epoki brązu, żelaza, starożytności, średniowiecza oraz czasów nowożytnych. Większość stanowisk znajduje się w obszarze przylegającym do Narwi.

Uwzględniając dużą różnorodność obiektów i dość bogatą historię terenów dzisiejszej gminy Zatory, wskazane byłoby przeanalizowanie na poziomie projektu wykonawczego strategii, które elementy dziedzictwa kulturowego (np. dziedzictwo Kurpiów Białych) i historycznego obszaru gminy, można włączyć w plan jej promocji a także w rozwój funkcji edukacyjnych (ścieżki edukacyjne, ekologiczne) oraz turystycznych i rekreacyjnych.

2. Społeczeństwo

2.1. Demografia

Liczba mieszkańców gminy od 2002 r. do 2009 r. ulegała systematycznemu zmniejszeniu: z 4894 do 4736 mieszkańców, tzn. o 3%. Następnie od 2010 r do 2012 r liczba mieszkańców wzrosła o 2%, aby w ostatnich latach znowu zmniejszyła się o ok.1% do 4798 osób w 2014 roku. Dla oszacowania rzeczywistej liczby osób zamieszkujących gminę w danym okresie, do liczby zamieszkałych odnotowanych w statystykach GUS, należy dodać nieokreśloną dotychczas liczbę osób zamieszkujących na terenie gminy bez spełnienia obowiązku meldunkowego (osoby przeprowadzające się na teren gminy lecz nie zmieniające dotychczasowego miejsca zameldowania). Należy również uwzględnić zmniejszenie liczby mieszkańców, związane z wyjazdami do pracy lub nauki poza teren gminy oraz za granicę, co częstokroć nie jest odnotowywane w statystykach i ewidencji.

W 2014 r. mieszkańcy gminy Zatory stanowili 9,3 % ogólnej liczby mieszkańców powiatu pułtuskiego. Równocześnie powierzchnia gminy stanowi 14,5% powierzchni powiatu – pokazuje to, o ile niższa jest średnia gęstość zaludnienia gminy w stosunku do powiatu – średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 40 osób/km² (po odjęciu lasów i wód: 61 osób/km²). Stanowi to 28% średniej gęstości na terenie województwa mazowieckiego i 66% średniej w powiecie pułtuskim. Pod względem gęstości zaludnienia gmina Zatory znajduje się na 4 miejscu w powiecie pułtuskim oraz na 232 miejscu w województwie mazowieckim.

Z uwagi na bardzo niski ogólny wskaźnik zaludnienia, gmina posiada znaczny potencjał do wzrostu liczby mieszkańców. Konieczne są jednak silne czynniki gospodarcze, cywilizacyjne

i społeczne stymulujące ten wzrost. W przeciwnym wypadku, wobec ogólnych trendów demograficznych, istnieje znaczne ryzyko, że liczba mieszkańców gminy będzie się zmniejszała. W granicach gminy znajduje się 27 sołectw (34 miejscowości). Największą pod względem zaludnienia miejscowością jest ośrodek gminny Zatory, zamieszkała w 2014 r. przez 974 osoby (wg danych meldunkowych - 20,2% liczby mieszkańców gminy zameldowanych na stałe), a następnie Pniewo - 498 osób (10,3% ogółu mieszkańców), Gładczyn 336 osób (7%), Drwały 314 osób (6,5%) i Cieńsza 302 osoby (6,2%). Zatem w pięciu największych miejscowościach w gminie, zamieszkuje ponad 50% ogółu mieszkańców. Wraz z kolejnymi pięcioma miejscowościami liczą one razem 67% ludności gminy. Oznacza to, że w pozostałych 17 sołectwach zamieszkuje niespełna 1/3 ogółu ludności gminy. Przeciętna wieś liczy zaledwie 130 mieszkańców, sołectwo 178. Tak duże rozproszenie jest źródłem znacznych problemów zarówno związanych z rozbudową i utrzymaniem infrastruktury sieciowej, jak i dróg, a także np. podnosi koszty dowożenia dzieci do szkół. Konieczne jest sformułowanie długofalowych zasad polityki związanej z obsługą tak rozproszonej populacji, np. w zakresie gospodarki ściekowej.

Tabela 3. Lista sołectw w gminie Zatory wraz z liczbą zameldowanych na stałe mieszkańców w 2014 r.

Zatory	974		Nowe Borsuki	120
Pniewo	498		Borsuki-Kolonia	113
Gładczyn	336		Ciski	112
Drwały	314		Burlaki	100
Cieńsza	302		Lemany	99
Lutobrok	175		Wiktoryn	93
Dębiny	168		Wólka Zatorska	87
Gładczyn Rządowy	165		Mierzęcin	80
Topolnica	147		Śliski	75
Mystkówiec-Kalinówka	139		Kruczy Borek	65
Gładczyn Szlachecki	134		Przyłubie	62
Pniewo-Kolonia	134		Kopaniec	39
Lutobrok-Folwark	129		Stawinoga	38
Mystkówiec-Szczucin	120			

Źródło: UG Zatory

Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości ulega zmianom – od 2012 do 2014 roku liczba mieszkańców miejscowości Zatory wzrosła o 8 osób, w sołectwach Nowe Borsuki i Lemany nastąpił wzrost w każdym o 5 osób (odpowiednio o 4% i 5%), w 4 kolejnych liczba mieszkańców wzrosła w sumie o 9 osób, a w dwóch nie uległa zmianie. We wszystkich pozostałych sołectwach liczba mieszkańców zmniejszyła się, w tym najsilniej w sołectwie Drwały – o 15 osób (1,6%),

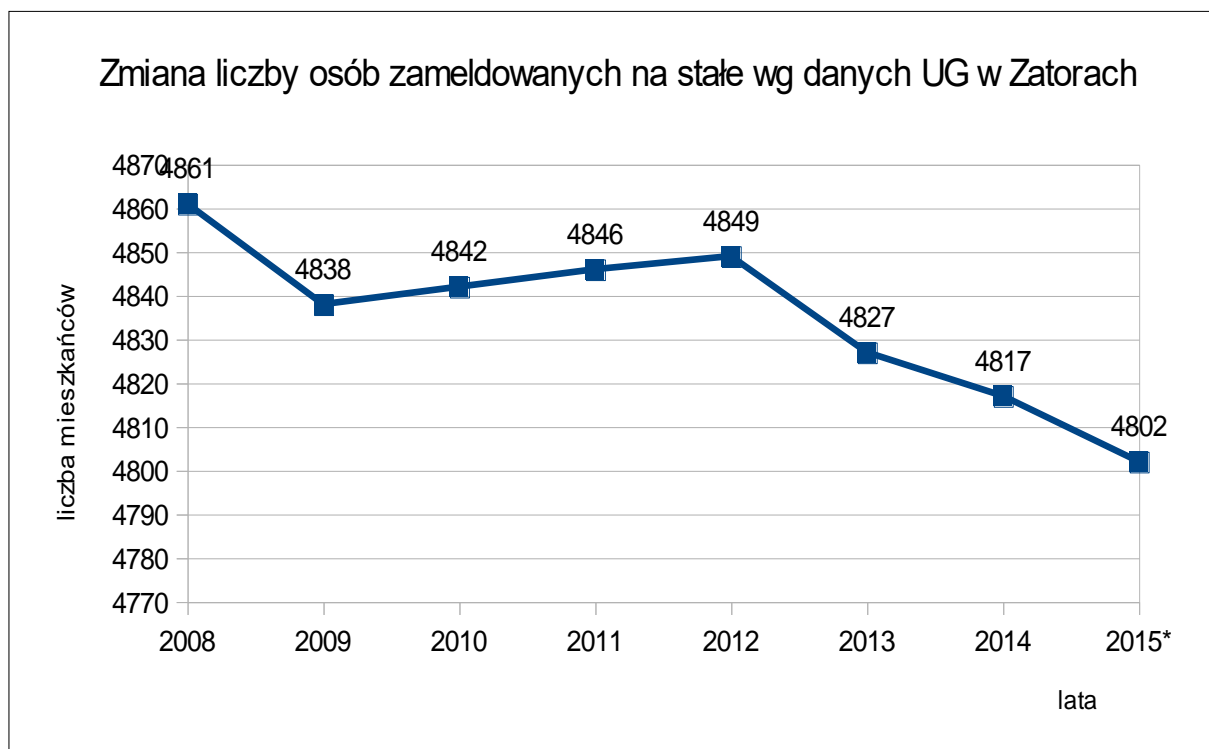
Analiza stanu Gminy Zatory 2015

po 6 osób ubyło w miejscowościach: Pniewo (-1,2%), Gładczyn (-1,8%), Borsuki – Kolonia (-5,3%), po 5 osób ubyło w sołectwach Gładczyn Rządowy (-1,5%) i Mystkówiec - Szczucin (-4,2%).

Jak widać, zmniejszenie liczby mieszkańców następuje zarówno w miejscowościach o złej dostępności komunikacyjnej, ale także w miejscowościach położonych przy drodze wojewódzkiej nr 618. Powyższe dane należy traktować jedynie jako sygnalizujące możliwość negatywnych zmian, gdyż nie obejmują dłuższego okresu oraz nie uwzględniają zmian związanych z zameldowaniami czasowymi.

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców gminy Zatory zameldowanych na stałe w latach 2008-2015 na terenie gminy wg danych UG.

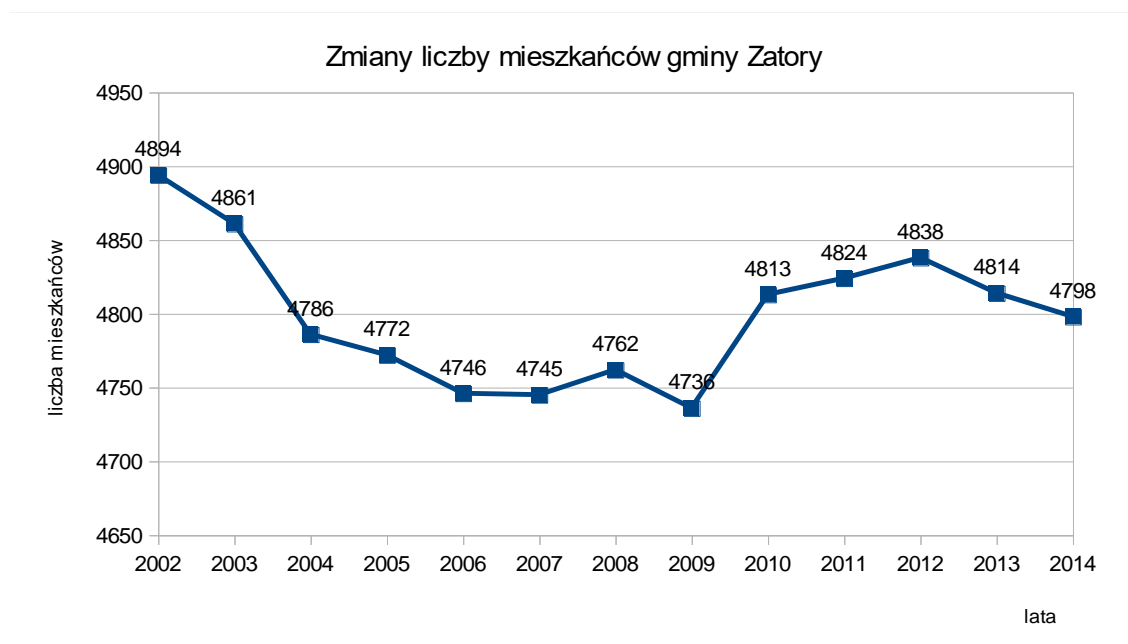
* dane dla 2015 r. dotyczą I półrocza

Źródło: UG Zatory

Pomiędzy danymi uzyskanymi z UG w Zatorach i danymi GUS występują niespójności, m.in. w zakresie liczby zgonów i urodzeń, ale także za- i wymeldowań.

W związku z tym przedstawione zostały na wykresach zarówno dane GUS (obejmujące liczbę osób faktycznie zamieszkałych w gminie wyliczoną wg metodologii GUS), jak i dane o charakterze źródłowym z UG w Zatorach dotyczące salda migracji, przyrostu naturalnego oraz zameldowań na stałe.

Wykres 2. Zmiana liczby mieszkańców gminy Zatory faktycznie zamieszkałych na terenie gminy w latach 2002 -2014 wg metodologii GUS.

Źródło: GUS

W okresie od 2005 r. do 2014 r., liczba mieszkańców gminy ulegała nieznacznym wahaniom i w rezultacie obecnie jest zbliżona do tej sprzed 10 laty. To zły prognostyk na przyszłość, gdyż w ostatnich trzech latach w sąsiednich gminach następował wzrost liczby mieszkańców, podobnie jak i w gminach korzystniej położonych wokół Warszawy.

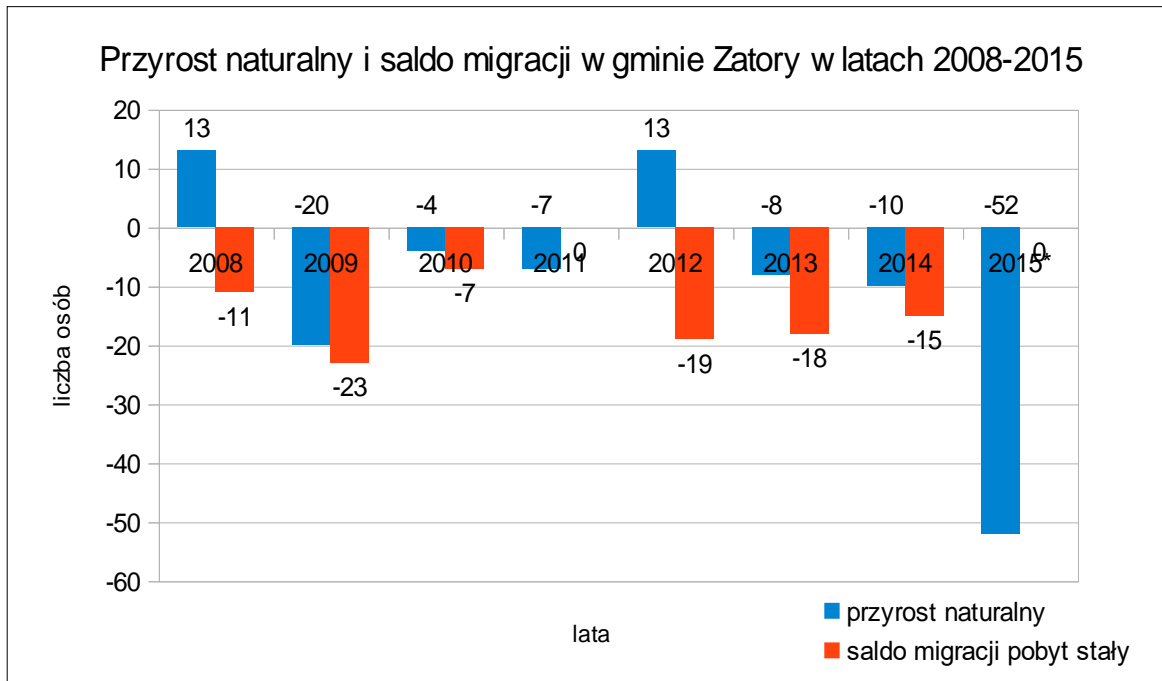
Współczynnik feminizacji w gminie w 2014 r. wynosił 0,99 co oznacza, że w gminie na 100 mężczyzn przypadło w 2014 r. 99 kobiet.

Od 2009 roku (za wyjątkiem 2012 r. gdy saldo wyniosło +2,68/1000 mieszk.) gmina charakteryzowała się ujemnym saldem przyrostu naturalnego (od -4,22 na 1000 ludności w 2009 r., do -0,8 w 2010 r. i aż do -10,8 w 2015 r. (dane za I półrocze) . Jest zatem mało prawdopodobne, że trend ulegnie odwróceniu wobec spadającej istotnie liczby zawieranych małżeństw (z 8,8/1000 mieszk. w 2008 r. do 5,2/1000 mieszk. w 2014 r.). Wydaje się, że jedynie istotny napływ nowych młodych mieszkańców na obszar gminy pozwoliłby uzyskać pozytywny trend przyrostu naturalnego.

Na terenie gminy w latach 2008 – 2014 (za wyjątkiem 2011 r.), występowało ujemne saldo migracji. Wynosiło ono od -4,9/1000 mieszk. w 2009 r. do -1,5/1000 mieszk. w 2010 r. W 2014 r. saldo migracji wyniosło -3,1/1000 mieszk. Nie należy spodziewać się istotnych zmian w tym zakresie, dopóki nie poprawi się dostępność komunikacyjna obszaru gminy, lub nie zostaną zrealizowane inwestycje tworzące miejsca pracy na terenie gminy. Powyższe dane odzwierciedlają sytuację rejestrowaną w ewidencji ludności w UG, nie obejmowały one jednak

zameldowań czasowych. W rzeczywistości możemy mieć do czynienia także z migracjami, których te dane nie uwzględniają, zatem rzeczywisty obraz sytuacji może nieco na niekorzyść odbiegać od rejestrowanego.

Wykres 3. Zmiany przyrostu naturalnego i salda migracji w gminie Zatory.

Źródło: UG Zatory

Struktura wiekowa mieszkańców gminy uległa znaczącym zmianom:

Tabela 4. Liczba mieszkańców gminy Zatory w latach 2002-2014, w grupach wiekowych.

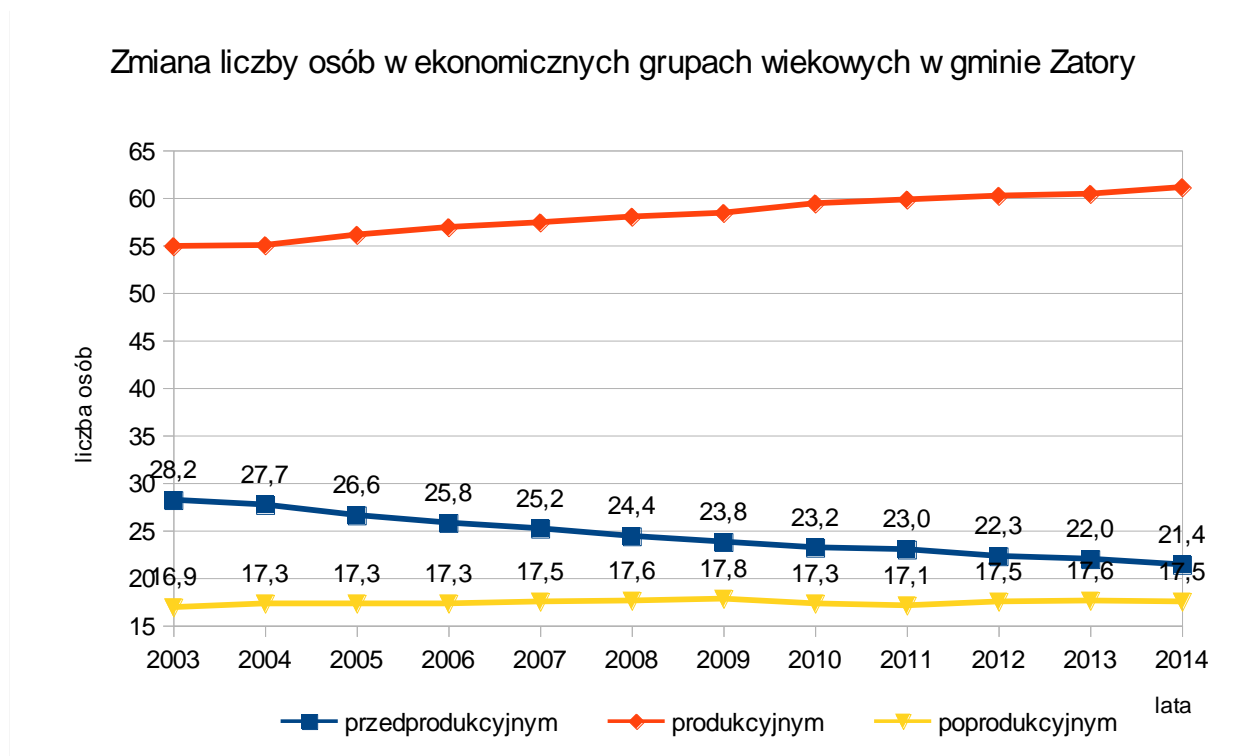
Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0-4 lat	320	306	266	256	257	268	272	281	277	270	266	264	260
5-9 lat	378	356	364	359	324	306	298	269	260	250	269	272	272
10-14 lat	427	438	408	384	377	354	332	348	361	337	324	294	263
15-19 lat	405	409	398	392	386	372	384	353	372	383	358	339	339
20-24 lat	360	350	357	375	386	403	407	414	396	394	400	428	416
25-29 lat	348	335	322	318	327	331	337	345	353	366	378	362	375
30-34 lat	339	333	341	332	326	315	314	309	335	323	323	327	333
35-39 lat	323	309	285	291	296	304	302	325	321	336	336	331	324
40-44 lat	312	320	317	314	304	316	302	276	299	300	302	307	323
45-49 lat	314	325	343	343	327	299	309	305	309	311	325	314	289
50-54 lat	249	249	252	270	282	308	321	341	333	327	306	316	324
55-59 lat	191	202	230	244	243	235	239	243	263	266	293	305	325
60-64 lat	206	189	169	154	171	189	196	216	230	240	228	233	235
65-69 lat	229	224	215	217	194	189	174	155	143	164	177	185	201
70 lat i więcej	493	516	519	523	546	556	575	556	561	557	553	537	519

Źródło: GUS

Na przestrzeni ostatnich 15 lat następuje w gminie sukcesywne pogorszenie jednego ze wskaźników obciążenia demograficznego: liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – z 59,8 w 2002 r. do 84,8 w 2014 r. Wynika to z faktu, że w tym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła w gminie aż o 28%, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 1,5%. Jest to zatem sygnał wskazujący na ryzyko pogorszenia proporcji poszczególnych grup wiekowych w nieodległej przyszłości.

Procentowy udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 16,9 % w 2002 r. do 17,5% w 2014 r. Udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców spadł z 28,2% w 2002 r. do 20,6% w 2014r. Udział liczby osób produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, zwiększył się z 54,9% w 2002 r., do 61,9% w 2014 r., co z punktu widzenia lokalnej gospodarki jest korzystne.

Wykres 4. Zmiany liczby mieszkańców gminy w ekonomicznych grupach wiekowych.

Źródło: GUS

W grupie osób najmłodszych (0-4 lat) po okresie spadku w latach 2002-2006 nastąpił wzrost w latach 2007-2009, lecz od 2010 roku odnotowuje się zmniejszenie liczby dzieci. W kolejnej grupie wiekowej występuje obecnie wzrost liczby dzieci jako efekt narodzin w latach 2007-2009. Równocześnie zmniejszyła się aż o ponad 27% liczba nastolatków. Liczba osób w wieku 20-44 lata wzrosła jedynie o ok. 5,7%, co może być wynikiem migracji, podobnie jak spadek liczby osób w wieku 45-49 lat. O 32% wzrosła liczba osób w wieku 50-59 lat. W ciągu najbliższych 10 -15 lat

ludzie ci wejdą w wiek emerytalny. W grupie osób w wieku 60-69 lat – następowały liczne zmiany, w efekcie liczba ich jest taka sama jak przed 15 laty. Generalnie struktura wiekowa zwłaszcza w wyższych przedziałach wiekowych jest nieco nietypowa i może wynikać z procesów migracyjnych. Wzrost o ponad 5% nastąpił w grupie osób najstarszych – powyżej 70 lat. Część spośród nich ze względu na stan zdrowia jest lub będzie w jakimś stopniu niepełnosprawna. Przedstawione powyżej zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców, będą miały wpływ zarówno na finanse gminy (osoby wchodzące w wiek emerytalny osiągając mniejsze dochody nie zwiększają wpływów z PIT), a jednocześnie będą wymagały zwiększonej uwagi i opieki, z powodu pogorszenia sytuacji materialnej, stanu zdrowia, rosnącej niesamodzielności. Po „wygaszeniu” demograficznego echa lat '80, nastąpi także spadek liczby dzieci, co jest już zauważalne, jeśli prześledzić liczebność z minionych lat, osób z przedziału 0-4 lat.

W poszczególnych miejscowościach gminy występuje znaczne zróżnicowanie odsetek osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. I tak np. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w 2013 r. był najwyższy w Borsukach – Kolonii (33,3%) oraz Łęcinie (30,2%), a najniższy w Gładczynie (9,4%) i Pniewie (11,8%). Generalnie można wyróżnić grupę miejscowości, których populacja silnie się starzeje oraz takie, których potencjał rośnie: np. w Burlakach odsetek osób w wieku produkcyjnym wynosi tylko 42,5% (o 31% mniej niż średnio w gminie), a w Gładczynie 70,8%, czyli o 14% więcej niż średnio w gminie.

2.2. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania

Według danych GUS Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., spośród zidentyfikowanych na terenie gminy Zatory gospodarstw domowych osiągających dochody, 623 z nich osiągało dochody z różnych źródeł, z tego aż 617 gospodarstw osiągało dochód z działalności rolniczej, zaś tylko 6 utrzymywało się z innych źródeł dochodu. Jednocześnie jednak jedynie 271 gospodarstw deklarowało, że nie utrzymuje się z pracy najemnej, co świadczy o tym, że w ponad połowie przypadków (56%) w gospodarstwach domowych drugim źródłem utrzymania była praca najemna. Analiza tych danych wskazuje na stosunkowo silną pozycję rolnictwa w strukturze źródeł dochodu. Zaskakująco wysoka jest liczba gospodarstw, dla których drugim źródłem utrzymania jest dochód z działalności gospodarczej – jest to aż ok. 20% gospodarstw, przy przeciętnie 6-8% w sąsiednich gminach. Wyższy niż przeciętnie jest także udział emerytur i rent w strukturze źródeł dochodów. Cenną dla lokalnej gospodarki rzeczą byłoby wykorzystanie możliwości jakie daje PROW w obecnej perspektywie, dla dalszego zwiększenia stopnia

dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw i poszerzenie ich właśnie o działalność pozarolniczą (zwłaszcza tych ze słabszymi warunkami gospodarowania).

Tabela 5. Struktura gospodarstw domowych według źródeł dochodu.

Gospodarstwa domowe osiągające dochody	623
w tym:	
z dochodem z działalności rolniczej	617
z dochodem z emerytury i renty	125
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	124
z dochodem z pracy najemnej	352
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	48
bez dochodów z działalności rolniczej	6
bez dochodów z emerytury i renty	498
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	499
bez dochodów z pracy najemnej	271
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	575

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010 r.

2.3. Mieszkalnictwo

W 2014 r. w gminie znajdowało się 1423 mieszkania - o 16% więcej niż w 2002 r. - należy tu jednak uwzględnić zmianę sposobu liczenia – od 2009 r. wykazywano w statystykach wszystkie mieszkania, wcześniej - jedynie zamieszkane. W 2007 i 2008 r. odnotowano bardziej dynamiczny wzrost inwestycji mieszkaniowych – rocznie oddawano po 15 mieszkań. Od 2009 do 2014 r. liczba ta wahała się od 9 do 11. Tempo budowy mieszkań na terenie gminy nie jest zatem wysokie, ale stabilne (*dane GUS wykazują w zakresie liczby mieszkań niespójność, która powinna zostać zweryfikowana z odpowiednimi Wydziałami Starostwa Powiatowego w Pułtusku*).

Liczba osób, na jedno mieszkanie, wynosiła w 2002 r. 4, zaś w 2014 r. - 3,37. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła w 2002 r. 90,1 m² i do 2014 roku wzrosła do 93,3 m². Powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na jedną osobę w mieszkaniu w 2002 r. wynosiła 22,5 m² zaś w 2014 r. wzrosła do 27,7 m². Ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w 2002 r. wynosiła 110 282 m² i wzrosła do 132 765 m² w 2014 roku (o 20,3%).

Gmina dysponuje 13 lokalami komunalnymi o powierzchni od 23 do 100 m², położonymi w miejscowościach Zatory, Pniewo, Ciski oraz Borsuki - Kolonia. Mieszkania znajdują się

w budynkach placówek oświatowych, ochrony zdrowia, albo wolnostojących. Stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych nie jest zadowalający, zarówno wśród osób o niskich, jak i średnich dochodach. Gmina planuje przystosowanie budynków po byłych szkołach (w Borsukach Kolonii i Cieńszy) do pełnienia funkcji lokali socjalnych.

Tabela 6. Liczba budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w gminie.

Rok	Liczba budynków oddanych do użytkowania
2005	15
2006	17
2007	31
2008.	31
2009	19
2010	17
2011	17
2012	25
2013	18
2014	16

Źródło: GUS

Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na terenie gminy w latach 2010-2014 wyniosła 79.

Gmina charakteryzuje się korzystnymi wskaźnikami dotyczącymi wielkości zasobów mieszkaniowych, znacznej poprawie uległy także wskaźniki opisujące wyposażenie mieszkań. Ponad 90% mieszkańców w gminie korzysta z wodociągu, mieszkania 35% mieszkańców są podłączone do sieci kanalizacyjnej. Zużycie wody z sieci wodociągowej w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest nawet wyższe niż w niektórych miastach (rodzi to jednak problemy z zagospodarowaniem ścieków). Również wyposażenie domów znacznie się poprawiło - 80% mieszkań w 2014 r. było wyposażonych w w.c., 78% w łazienkę, 60% mieszkań posiadało w 2014 r. centralne ogrzewanie – w tym zakresie nastąpił wzrost o 38% w stosunku do 2002 roku. Na terenie gminy Zatory brak jest sieci gazowej.

Gmina Zatory jest dość korzystnie położona względem aglomeracji warszawskiej z punktu widzenia inwestycji mieszkaniowych, charakteryzuje się też względnie niskimi cenami gruntów. Gmina odnotowuje wzrost inwestycji mieszkaniowych (wzrost liczby mieszkań o 1,3% w ciągu

5 lat). Wzrost ten nie jest niestety skorelowany dodatnio z przyrostem liczby mieszkańców: w tym samym 5-letnim okresie wg danych UG w Zatorach, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1%. Oznacza to, że przyrost liczby mieszkań mógł być związany z poprawą sytuacji mieszkaniowej dotychczasowych mieszkańców gminy. Potwierdzają to do pewnego stopnia zmiany wskaźników: wielkości mieszkania/osobę i przeciętnej wielkości mieszkania. Wysoce pożądane byłoby uzyskanie trwałego zwiększenia liczby inwestycji mieszkaniowych realizowanych przez nowych, napływających z zewnątrz inwestorów. Bariery jest tu na pewno niewystarczający stopień rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej w większości rejonów i niewystarczająco dobry stan usług komunikacji zbiorowej. Analiza (wycinkowa z lat 2012 -2014) zmian liczby mieszkańców poszczególnych wsi wskazuje, że pasmo miejscowości położonych wzdłuż lub w pobliżu drogi wojewódzkiej nr 618 Gładczyn, Pniewo, Lutobrok, odnotowuje spadek liczby mieszkańców, zatem obszar, który może w najbliższym okresie rozwijać się szybciej pod względem liczby mieszkańców, to wieś gminna Zatory i tereny położone bliżej południowych granic gminy. Zapewnienie poprawy sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej i dróg spowoduje, że gmina Zatory może poprawić pozycję konkurencyjną wobec np. gminy Pokrzywnica, w której wyższe są ceny gruntów i gorsza sytuacja w zakresie gospodarki ściekowej, ale też lepsza jest dostępność komunikacyjna. Kluczowe wydaje się opracowanie realistycznych planów rozwiązania problemów gospodarki ściekowej i komunikacyjnej na potencjalnie najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie terenach. W tym kontekście w pierwszej kolejności należałoby rozpatrywać miejscowości Zatory i Wólka Zatorska.

2.4. Struktura zatrudnienia i rynek pracy

Liczba pracujących na terenie gminy, na 1000 ludności (mieszkańców gminy)¹, wzrosła ze 154 w 2002 r. do 181 w 2006 r. i wzrastała nadal aż do 2009 r. do poziomu 214 osób. W kolejnych latach ta liczba spadała, osiągając niski poziom 178 pracujących w 2014 r. Na tę liczbę osób pracujących (liczoną wg niedoskonałej metodyki GUS), składają się w największym stopniu pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych – przede wszystkim szkół i Urzędu Gminy. W grupie kobiet odnotowano w ostatnich 2 latach (2013-2014) niewielki (12%) wzrost liczby pracujących, po dość znacznym spadku w latach 2009-2010. Liczba faktycznie pracujących

---

¹ Wskaźnik liczby pracujący na 1000 ludności liczony jest bez uwzględniania osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, a także w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

mężczyzn jest zapewne znacznie wyższa, niż to wynika z danych GUS – statystyki pokazują, że od ponad 5 lat liczba pracujących mężczyzn była ponad 3 razy niższa niż kobiet, a w 2014 r. spadła jeszcze o 5%. Regułą jest, że liczba pracujących mężczyzn jest bardziej zbliżona do liczby pracujących kobiet, zatem można zakładać, że mamy do czynienia w pewnym stopniu z ucieczką pracujących mężczyzn do szarej strefy.

Przyjęcie tego założenia powoduje, że interpretacja wskaźnika liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest znacznie bardziej miarodajna.

Tabela 7. Porównanie wskaźnika pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

	2006	2014
woj. mazowieckie	254	279
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	85	110
podregion ostrołęcko-siedlecki	141	164
powiat pułtusi	119	128
powiat pułtusi - gminy wiejskie	bd.	71
Gzy	77	148
Obryte	67	77
Pokrzywnica	75	43
Pułtusk	186	191
Pułtusk - obszar wiejski	84	135
Świercze	30	39
Winnica	93	104
Zatory	38	37

W tabeli powyżej pokazano porównanie zmian wskaźnika liczby pracujących na 1000 mieszkańców w gminach powiatu pułtuskiego, średnio w powiecie (gminy wiejskie) oraz subregionie i województwie. W gminach powiatu pułtuskiego (poza gminami Pokrzywnica i Zatory) wskaźnik wzrósł od 2006 do 2014 roku od 12% do nawet 100%. Analogicznie – wskaźnik uśredniony dla gmin wiejskich województwa mazowieckiego także zwiększył się o prawie 30%. W gminie Zatory wskaźnik uległ zmniejszeniu o 2,6% i w rezultacie był najniższy spośród wszystkich gmin wiejskich powiatu. Równocześnie był ponad dwa razy mniejszy niż średni wskaźnik dla gmin wiejskich powiatu pułtuskiego i prawie trzy razy mniejszy niż średni w gminach wiejskich województwa mazowieckiego. Wskaźnik GUS liczby pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Zatory zmieniał się w ciągu ostatnich 10 lat w przedziale od 34 w 2005 r. do 45

w 2009 i 37 w 2014 r. Takie kształtowanie wartości wskaźnika osób pracujących nie oznacza jednak generalnych problemów na rynku pracy. Najlepszym tego dowodem jest analiza wskaźnika liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych/1000 mieszkańców. W gminie Zatory wynosił on w 2014 r. prawie 93 i było to jedynie 15% osób w wieku produkcyjnym.

Jednakże niski odsetek osób wykazywanych w statystyce GUS jako pracujący, wskazuje na problemy strukturalne lokalnej gospodarki - znaczny udział rolnictwa w strukturze gospodarki, oparcie jej w znacznym stopniu na najmniejszych podmiotach. Do pewnego stopnia może też odzwierciedlać fakt istnienia i rozwoju szarej strefy. Liczba osób z terenu gminy pracujących poza rolnictwem, jest obecnie jeszcze trudniejsza do oszacowania, nie tylko ze względu na ograniczenia statystyki publicznej i z powodu znacznego udziału szarej strefy w zatrudnieniu, ale także ze względu na powszechne stosowanie przez pracodawców umów cywilno-prawnych (nie rejestrowanych przez większość statystyk), zamiast umów o pracę. Podstawową przyczyną powodującą niekorzystne kształtowanie się wskaźnika osób pracujących jest fakt, że znaczna część mieszkańców jest zatrudniona poza terenem gminy, często w znacznej odległości od miejsca zamieszkania – w Warszawie lub jej okolicach. Dla gmin położonych w obszarach oddziaływania dużych miast jest to zjawisko powszechne – rozwój gospodarczy jaki ma miejsce np. w aglomeracji warszawskiej, nie przenosi się łatwo na obszary do niej przyległe, a z jeszcze większym trudem na bardziej oddalone. Ma to miejsce w warunkach niewystarczającej dostępności komunikacyjnej terenu gminy. Wobec niskiej opłacalności prowadzenia produkcji rolnej oraz problemów ze sprzedażą produktów, występującymi na przemian z klęskami nieurodzaju, zarówno część mieszkańców utrzymujących się z produkcji rolnej, jak i najmniej mobilnych pracowników najemnych, jest zagrożona dalszym pogorszeniem ich sytuacji materialnej i różnorodnym wykluczeniem. Właśnie podjęcie różnorodnych działań zwiększających mobilność pracowników zamieszkujących gminę, wydaje się być pierwszym krokiem, jaki można szybko wykonać w celu poprawy dostępności miejsc pracy. Pozyskanie inwestorów i kreowanie miejsc pracy na miejscu w gminie jest zadaniem znacznie bardziej skomplikowanym, narażonym na porażkę wobec konkurencyjnych ofert inwestycyjnych innych gmin. Jednym z możliwych rozwiązań jest wspieranie inwestycji w nowych lub niszowych dziedzinach gospodarki prowadzące do uzyskania przewagi konkurencyjnej na nowych polach aktywności gospodarczej. Możliwy jest tu zatem schemat podobny, jak w konkurencyjnym środowisku biznesowym.

2.5. Bezrobocie

Stopa bezrobocia w powiecie pułuskim w końcu 2014 r. wynosiła 22,2% i do września 2015 r. zmniejszyła się do 21,2%. W porównaniu ze średnią w powiecie, stopa rejestrowanego bezrobocia w gminie Zatory jest podobna. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie wynosił w 2014 r. 15% i był wyższy niż średnio w gminach wiejskich powiatu (13,1%). Wobec umiarkowanie korzystnego położenia gminy, pokazuje to na względnie mniejszą siłę lokalnej gospodarki oraz ograniczoną mobilność mieszkańców.

Na koniec 2014 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie gminy wynosiła 444 osoby. Dla porównania, w 2008 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Zatory, wynosiła tylko 229 osób.

Liczba bezrobotnych kobiet w gminie w 2014 r. wynosiła 178 (40%), zaś mężczyzn 266 (60%). Są to wskaźniki mniej korzystne z punktu widzenia zatrudnienia mężczyzn. W skali województwa odsetek bezrobotnych mężczyzn wynosi bowiem 53%, a kobiet 47%, zaś w powiecie odpowiednio 54,3% oraz 45,7. Można stwierdzić, że z pewnością część zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn w rzeczywistości posiada zajęcia przynoszące dochód.

W ostatnich 2 latach liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 29 osób. Liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła w 2011 r z 209 do 262 w 2012 r., a w 2013 r. o kolejne 4 osoby i pozostaje nie zmieniona.

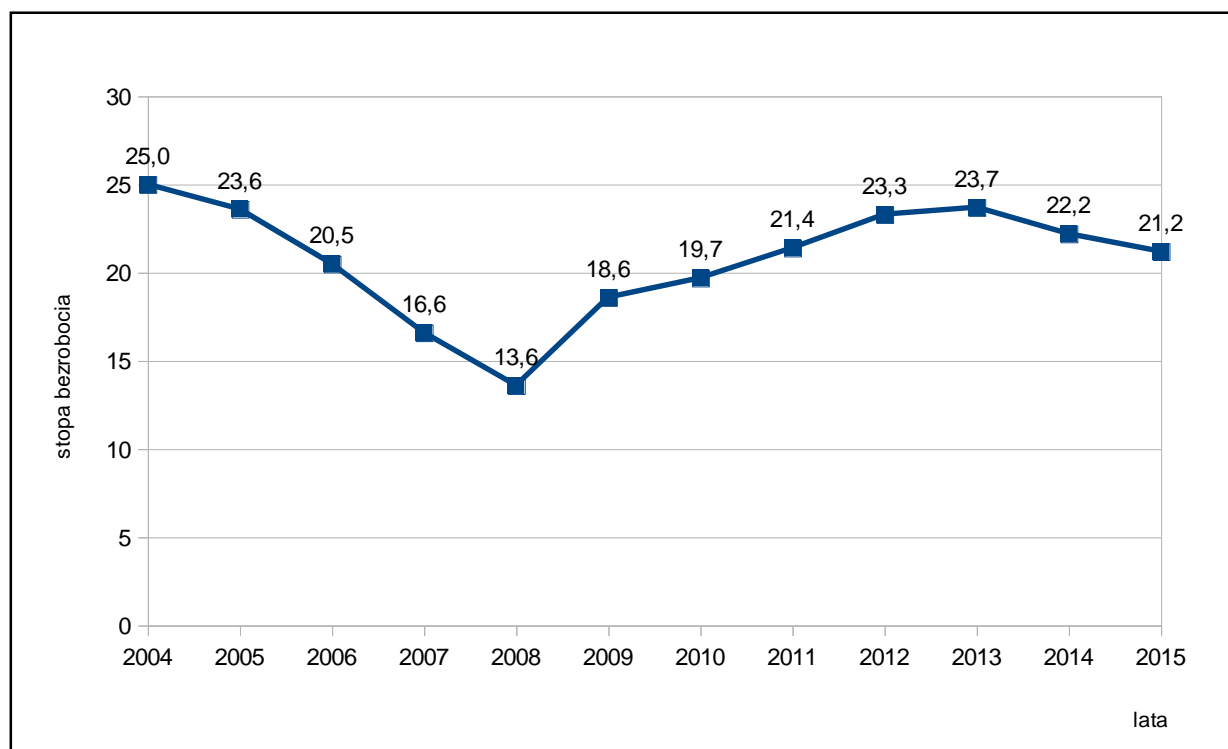
Istotnym problemem jest fakt, że wśród bezrobotnych, ok. 60% stanowią osoby długotrwale bezrobotne, a osoby do 25 roku życia stanowią ponad 25% ogółu bezrobotnych. Jedynie ok. co czwarta osoba bezrobotna posiada prawo do zasiłku. Wynikają z tego m.in. konkretne obciążenia dla systemu pomocy społecznej w gminie.

Wskaźnik liczby bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym zmniejszył się ze 176 w 2002 r. do 149 w 2014 r.

Niekorzystnym zjawiskiem jest zwiększenie liczby osób bezrobotnych w gminie na koniec I półrocza 2015 r. do 445. Zwiększenie jest co prawda minimalne, ale w innych gminach powiatu (oprócz Zator i Pokrzywnicy) nastąpiło od końca 2014 r. istotne zmniejszenie liczby bezrobotnych.

Wykres 5. Wskaźnik stopy bezrobocia na terenie powiatu pułtuskiego.

Źródło: GUS

* Dla 2015 r. dane na koniec III kwartału

Od końca 2014 r. do połowy 2015 r. nastąpiło w zmniejszenie odsetka młodych bezrobotnych (poniżej 25 roku życia) z terenu gminy Zatory, z 27% do 22,7%. W tym samym okresie zwiększyła się o 9% liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych w gminie Zatory w latach 2012-2014.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	I półr. 2015
Bezrobotni ogółem	338	405	476	473	444	445
Zarejestrowane	173	196	214	207	178	194

Istotnym problemem jest także wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych – 69% w końcu 2014 r. i 68,5% w końcu I półrocza 2015 r. Jest to o ponad 2 punkty procentowe więcej niż średnio w powiecie.

2.6. Obszar zagadnień związanych z pomocą społeczną

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zatorach.

Zakres działania Ośrodka obejmuje w szczególności:

- analizowanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie pomocy społecznej,

- opracowywanie planów ich zaspokajania oraz prowadzenie działalności zmierzającej do ich realizacji,
- przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przewidzianych przepisami,
- pobudzania społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- pracę socjalną, rozumianą jako działalność zawodową, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie,
- współdziałanie i współpraca z innymi organizacjami i instytucjami zwłaszcza z samorządem gminnym,
- prowadzenie spraw z zakresu przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych oraz zaliczek alimentacyjnych,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

Zatrudnienie w GOPS wynosi 7 osób, w tym 4 pracowników socjalnych.

W 2013 r. świadczeniami pomocy społecznej (bez względu na ich rodzaj i formę, liczbę oraz źródło finansowania) w gminie Zatory, było objętych 867 osób w 208 rodzinach. Świadczenia pomocy społecznej w różnej postaci, otrzymuje w zależności od roku, ok. 18-19 % mieszkańców gminy.

Tabela 9. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie w latach 2011-2013.

	2011	2012	2013
Liczba osób	391	429	441
Liczba rodzin objętych pomocą	178	209	208
Liczba osób w rodzinach	775	886	867

Jak wynika w powyższego zestawienia, pomimo poprawiającej się sytuacji gospodarczej w kraju oraz deklarowanych przez władze rosnących wskaźników dobrobytu, liczba osób potrzebujących wsparcia systematycznie wzrastała. Najczęstszymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej, powodującej potrzebę udzielenia pomocy jest ubóstwo, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych.

Tabela 10. Liczba rodzin oraz przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2011	2012	2013
ubóstwo	149	171	177
bezrobocie	82	103	109
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom.	6	10	7
potrzeba ochrony macierzyństwa	41	40	54
w tym wielodzietność	41	40	54
alkoholizm	6	9	11
niepełnosprawność	18	28	30
długotrwała lub ciężka choroba	22	24	22

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zatorach

Szczególnie niepokojącą kwestią jest fakt, że wyraźnie wzrasta liczba objętych pomocą z powodu ubóstwa. Potwierdza to wcześniej zidentyfikowane zjawisko rozwarstwiania sytuacji ekonomicznej mieszkańców gminy. Narastanie tego typu zjawisk, będzie wiązało się z koniecznością ponoszenia przez samorząd rosnących wydatków na przeciwdziałanie skutkom ubożenia części mieszkańców.

Tabela 11. Liczba rodzin i osób, z którymi pracownicy GOPS prowadzili pracę socjalną w latach 2012-2013.

Typy świadczeń	2011		2012		2013	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Praca socjalna	206	846	259	998	253	958

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zatorach

Tabela 12. Główne zadania realizowane przez GOPS.

Typy świadczeń	2012		2013	
	Liczba osób lub świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba osób lub świadczeń	Kwota świadczeń
Zasiłki stałe	10 os.	40 141	12 os.	48 799
Zasiłki okresowe	48 św.	20 010	58 św.	22 367
Zasiłki celowe	47 rodz.	40 216	62 rodz.	52 717
Dodatki mieszkaniowe	15	19 635	26	27 728
Fundusz alimentacyjny	256 św.	89 741	249 św.	87 070
Zasiłki pielęgnacyjne	1 227 św.	187 731	1 199 św.	183 447
Świadczenia pielęgnacyjne	564 św.	292 118	371 św.	203 248
Utrzymanie GOPS [PLN]		305 202		342 655
Zasiłki rodzinne	7 055 św.	626 185	6613	663 710
Dodatki do zasiłków rodz.	3 781 św.	374 170	3435	313 449
W tym z tyt. wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1581 św.	125 680	1 373	109 840

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zatorach

W większości typów przyznawanych świadczeń, był obserwowany wzrost zarówno liczby świadczeń, jak i wydatkowanych kwot.

W ramach dostarczania żywności osobom najuboższym, GOPS prowadzi punkt dystrybucji żywności, kwalifikuje beneficjentów do pomocy i rozlicza otrzymaną pomoc żywnościową. Pomoc w tej formie otrzymało:

- w 2013 roku 92 rodzin, tj. 350 osób - 18.111,56 kg żywności,
- w 2012 roku 75 rodzin tj. 300 osób - 13.950,65 kg żywności,
- w 2010 roku 100 rodzin tj. 325 osób - 6.982,00 kg żywności,
- w 2009 roku 91 rodzin tj. 344 osoby - 937,16 kg żywności.

GOPS prowadzi wiele innych inicjatyw i działalności, w tym m.in. związanych z dożywianiem dzieci.

Tabela 13. Działania GOPS w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym.

Wyszczególnienie	2011		2012		2013	
	osoby	świadczenia	osoby	świadczenia	osoby	świadczenia
Pomoc w formie zasiłku celowego	25	65	33	33	30	99
Pomoc w formie posiłku	288	46 611	359	51 284	349	57 505

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zatorach

Od 2011 roku w gminie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W 2012 roku do Zespołu wpłynęło łącznie 21, zaś w 2013 r. - 12 formularzy „Niebieskiej Karty” z Komendy Powiatowej Policji w Pułtusku.

GOPS inspirował również rozwój działalności „Klubu Seniora”, który działa od 2008 roku, liczba członków klubu wynosiła w 2013 r. 32 osoby. Są to osoby samotne lub mieszkające z rodzinami, nieaktywne zawodowo, emeryci lub renciści. Spotkania uczestników „Klubu Seniora” odbywają się cyklicznie, dwa razy w miesiącu, w lokalu świetlicy socjoterapeutycznej, znajdującej się w budynku Urzędu Gminy w Zatorach. W 2012 r. odbyło się 26 spotkań członków „Klubu Seniora”.

Gmina uczestniczyła w Projekcie Systemowym PO KL „Aktywnie przeciw wykluczeniu”, w 2012 r. z projektu skorzystało 9 beneficjentów, a w 2013 r. - 10 beneficjentów z terenu gminy, w tym jedna osoba niepełnosprawna. Celem projektu było wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania polegały na wszechstronnej aktywizacji: zawodowej, edukacyjnej, społecznej i zdrowotnej.

2.7. Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe

Na terenie gminy działa organizacja pozarządowa Stowarzyszenie „Puszcza Biała – Moja Mała Ojczyzna”, działająca przy Kuźni Kurpiowskiej w Pniewie. Cytując informacje ze strony Stowarzyszenia: Kuźnia Kurpiowska jest miejscem spotkań ludzi, działających na rzecz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu, kultywujących tradycje Białej Puszczy Kurpiowskiej. Stowarzyszenie Puszcza Biała – Moja Mała Ojczyzna opiekujące się izbą regionalną realizuje swoje cele poprzez prowadzenie działalności wystawienniczej, warsztatowej, szkoleniowej i wydawniczej. Od 2010 roku posiada Polski Certyfikat Ekoturystyczny.

W gminie funkcjonują stowarzyszenia - Ochotnicze Straże Pożarne:

- OSP Zatory,
- OSP Pniewo,

- OSP Drwały,
- OSP Dębiny,
- OSP Lutobrok,
- OSP Cieńsza,
- OSP Wólka Zatorska

W gminie działają także 2 kluby sportowe i Stowarzyszenie „Zielone Mosty Narwi” z siedzibą w sąsiedniej gminie Pokrzywnica. Stowarzyszenie jest organizacją, która działa na terenie powiatu pułtuskiego i nowodworskiego. Jej celem jest dbanie o rozwój własnego regionu, promowanie go, wykorzystywanie lokalnych zasobów. Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin powiatu pułtuskiego jest misją Stowarzyszenia. Działania podejmowane przez Stowarzyszenia mają służyć:

- tworzeniu lokalnych miejsc pracy,
- rozwojowi rolnictwa zrównoważonego, ekologicznego i agroturystyki,
- zachowaniu i ochronę dziedzictwa przyrodniczego, w tym bioróżnorodności rolniczej,
- zadbania o czystość środowiska, szczególnie rzeki Narwi,
- kultywowaniu kultury i tradycji lokalnych,
- dbaniu o estetykę wsi, zachowanie zabytków i tradycyjnej architektury,
- zapewnieniu dobrej jakości rozwiązań komunikacyjnych.

Jak wynika z badania ankietowego wśród mieszkańców, aktywność społeczna w gminie jest niska i jednym z formułowanych (przez nieliczne osoby) oczekiwanych działań, jest wspieranie inicjatyw mieszkańców i integracja lokalnej społeczności, a także działania promujące gminę, w tym poprzez odwołanie się do kurpiowskiej tradycji.

3. Gospodarka

3.1. Rolnictwo

Gleby na terenie gminy Zatory są w większości pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego. Przeważającą powierzchnię zajmują gleby brunatne wykształcone na glinach i piaskach. Występują na całym obszarze gminy. Około 20% gleb, szczególnie w północnej części gminy, zajmują gleby bielicowe i pseudobielicowe wytworzone z luźnych piasków i żwirów, glin, piasków i utworów pyłowych, wymagające poprawy struktury i warunków wodnych. Dna dolin rzecznych i tarasy zalewowe pokryte są madami (są to gł. mady piaszczyste) oraz glebami murszowo-mineralnymi i murszowatymi (ok. 13% gleb). Gleby te w okresach opadów są zwykle nadmiernie uwilgotnione. Gleby na obszarze gminy przedstawiają względnie wysoką wartość użytkową. Gleby dobrych klas bonitacyjnych (II-IV) zajmują 40% użytków rolnych

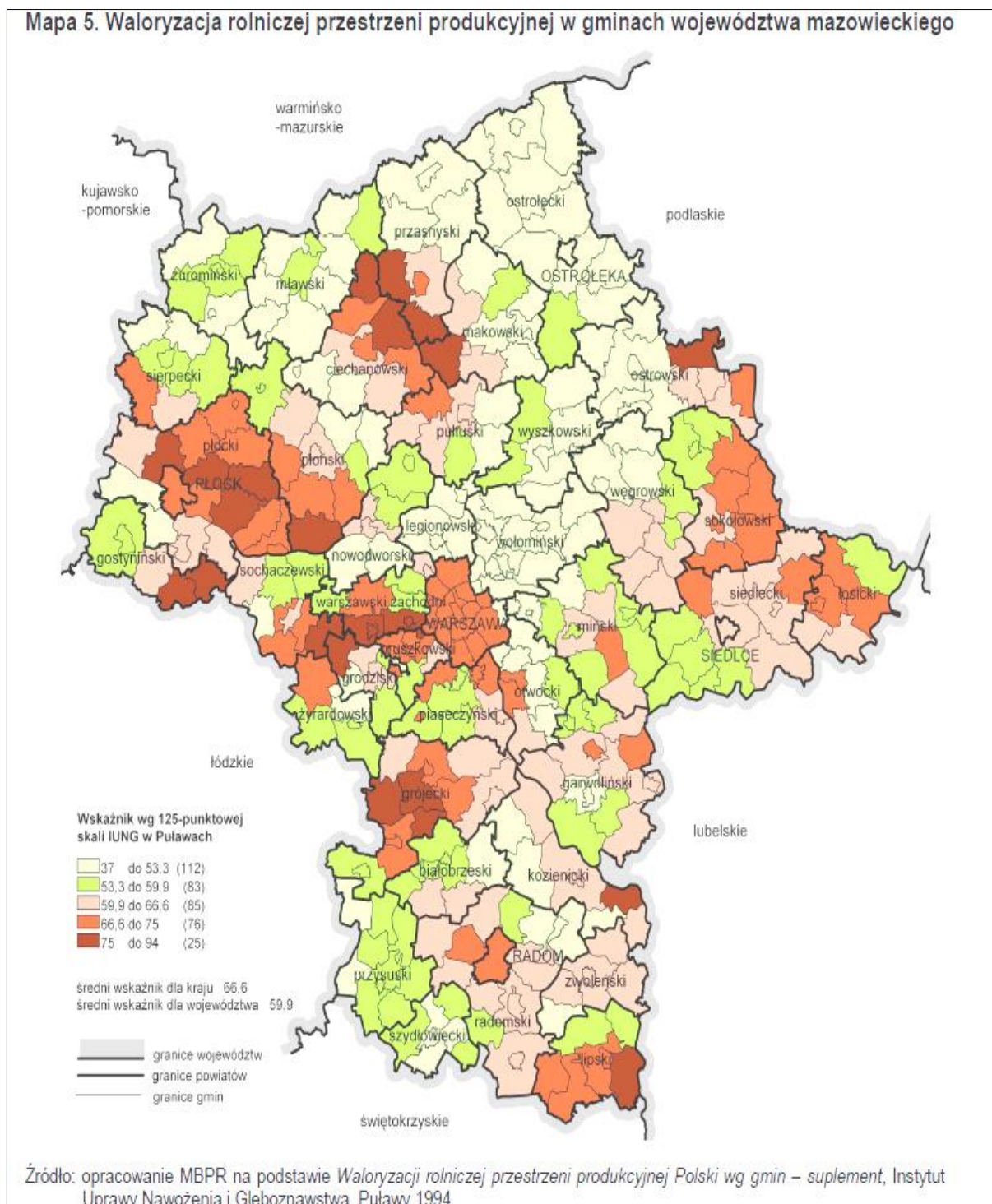

(24,5% powierzchni gminy). Gleby II klasy bonitacyjnej zlokalizowane są jedynie w okolicach Gładczyna i zajmują obszar ok. 6 ha, gleby klasy III zajmują ok. 270 ha (4,3% gruntów ornych), występują głównie z rejonie Gładczyna Rządowego, Lutobroka Folwarku, Zator i w Gładczynie. Gleby klasy IV zajmują ponad 38% gruntów ornych. Występują na całym obszarze gminy, poza doliną Narwi, z największą koncentracją w rejonie Zator i Wólki Zatorskiej. Gleby klasy V zajmują ok. 27% gruntów ornych, a klasy VI i VIz - ok. 26% gruntów ornych. Gleby te rozproszone są po całym obszarze gminy.

Obszar gminy charakteryzuje się ponadto dość niską roczną sumą opadów (550 mm i umiarkowanie długim okresem wegetacyjnym (210 dni). W pobliżu dolin rzek Narew i Prut oraz w obniżeniach terenowych, występują wysokie dobowe wahania temperatury w okresie lata, znaczne spadki temperatury w okresie zimy i częstsze przymrozki.

Gmina Zatory posiada charakter gminy typowo rolniczej, charakteryzuje się jednak niskim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG (wskaźnik dla gminy określono na 49,3 przy średniej w powiecie = 61,6, w województwie mazowieckim = 59,9 i średniej w Polsce = 66,6).

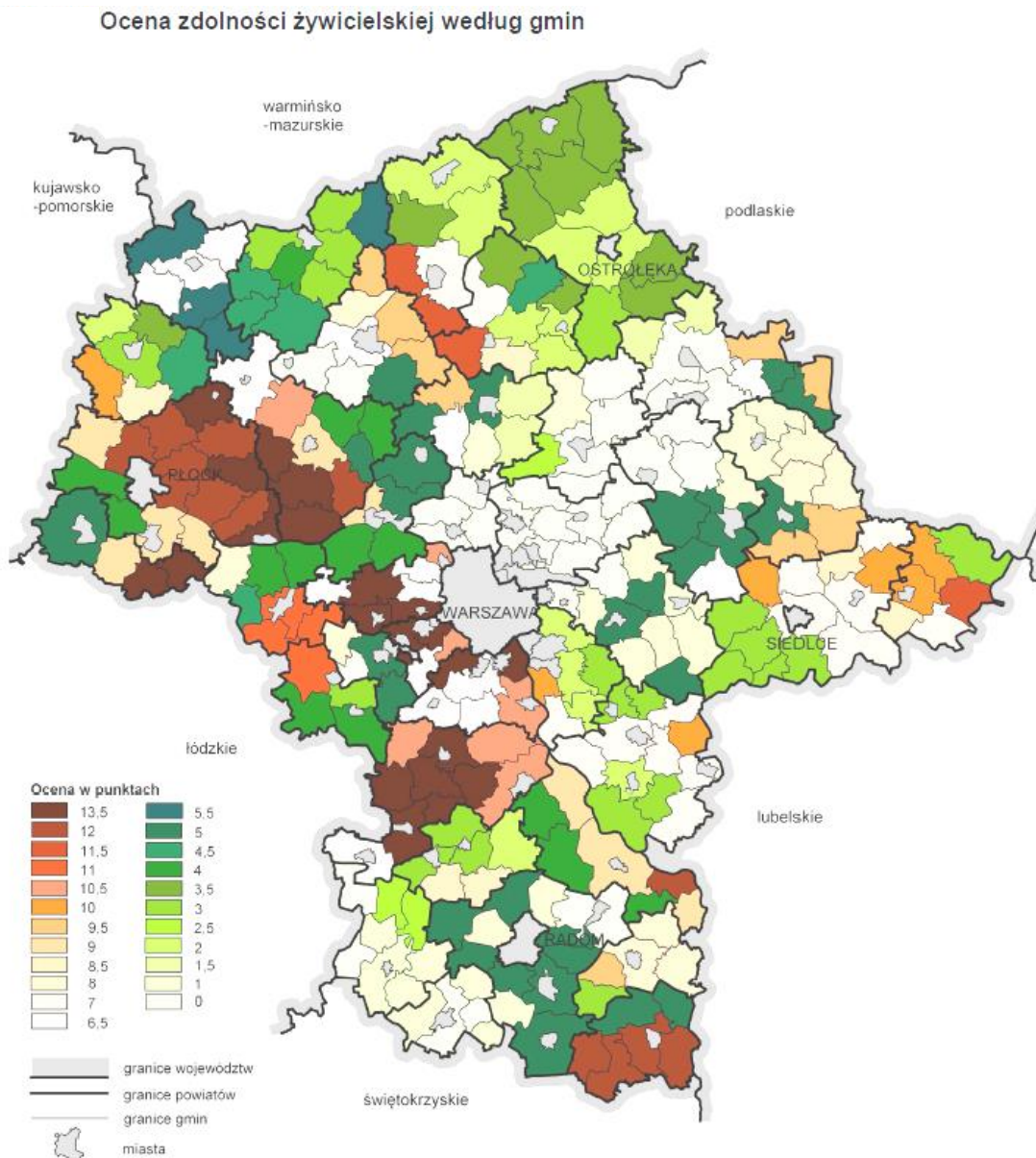
Mapa 6. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminach województwa mazowieckiego.

Wskaźnik ten obejmuje wszystkie elementy środowiska przyrodniczego, tj. zarówno warunki glebowe, klimatyczne, wodne, jak i rzeźbę terenu. Z punktu widzenia przydatności rolniczej gleb – północna i północno-wschodnia część gminy charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem przydatności gleb do produkcji rolnej, podobnie jak środkowo – wschodnia, pozostałe części,

w tym zwłaszcza południowa – niskim. Czynnikiem nieco pogarszającym warunki jest m.in. agroklimat, a zwłaszcza niekorzystne warunki wodne. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., jedynie około 50% gospodarstw produkowało na rynek. m.in. z tego powodu oraz ze względu na brak wykształconych specjalizacji produkcyjnych, zdolność żywicielska gospodarstw na terenie gminy, jest oceniana bardzo nisko przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego (ok. 2 pkt. na 13,5 możliwych):

Mapa 7. Ocena zdolności żywicielskiej według gmin w województwie mazowieckim.

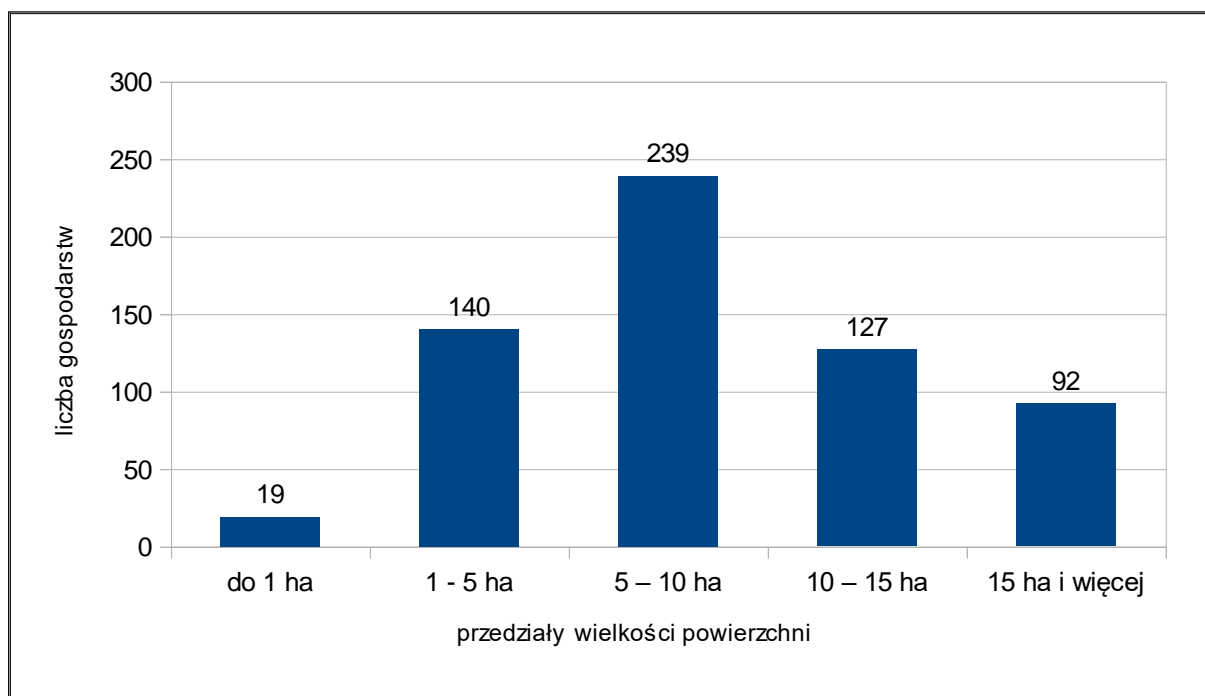
Źródło: opracowanie własne MBPR

W ujęciu rzeczywistym, na terenie gminy występuje znaczne zróżnicowanie zarówno w zakresie produktywności, jak i zdolności do przetrwania i dalszego rozwoju gospodarstw, zatem przekształcenia w tym obszarze gospodarki lokalnej będą nadal miały miejsce. Niewątpliwie

słabością gospodarstw na terenie gminy jest również fakt, że nie podjęły działań na rzecz współpracy w grupach producenckich, co osłabia ich pozycję rynkową zarówno wobec odbiorców hurtowych, jak i przetwórców.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego, w 2010 r. na terenie gminy Zatory funkcjonowało 623 gospodarstwa rolne, z tego 617 prowadziło działalność rolniczą.

Wykres 6. Struktura wielkości powierzchni działających w gminie gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach w 2010 r.

W strukturze gospodarstwa o powierzchni do 10 ha stanowiły 65% ogólnej liczby działających gospodarstw. Gospodarstw większych niż 10 ha było 35%, a większych niż 15 ha tylko 15%. Taka struktura powierzchni gospodarstw świadczy, że znaczna część spośród istniejących w gminie gospodarstw nie będzie w stanie w oparciu o posiadane zasoby, konkurować na rynku, tzn. będą zmuszone do pozyskania dodatkowych źródeł dochodu. Potwierdzeniem tego jest zdiagnozowana w PSR struktura dochodów gospodarstw, gdzie 57% gospodarstw osiągało dodatkowe dochody z pracy najemnej i (co bardzo korzystne) 20% z pozarolniczej działalności gospodarczej. Może to wskazywać na dobre dostosowanie gospodarstw do aktualnych uwarunkowań ekonomicznych – malejących dochodów realnych z produkcji rolniczej. Kluczowym zagadnieniem będzie jednak przyszłość młodego pokolenia mieszkańców gminy, z których tylko niewielka część przejmie w dość odległej przyszłości gospodarstwa rodziców i dziadków. Z punktu widzenia rozwoju gminy istotne jest, aby przynajmniej znaczna część

spośród pozostałych młodych mieszkańców, nie opuściła jej terenu na stałe. Jednym z czynników hamujących odpływ, jest na pewno (wobec bardzo małej obecnie oferty lokalnych miejsc pracy), dobre skomunikowanie z ośrodkami miejskimi, a szczególnie z aglomeracją warszawską.

Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2010 r. wynosiła 7360 ha. Powierzchnia gruntów ornych stanowiła ok. 84% powierzchni, pastwiska i łąki zajmowały 15% powierzchni użytków rolnych.

Tabela 14. Struktura użytków rolnych w gminie Zatory.

Kategoria użytków	pow. [ha]	%
grunty orne	6162	83,7%
sady	51	0,7%
łąki trwałe	595	8,1%
pastwiska trwałe	504	6,8%
pozostałe grunty	97	0,7%
Suma	7360	100,0%

Źródło: GUS

Według danych spisowych z 2010 roku, w strukturze zasiewów dominowały zboża (w 2010 r. uprawiało je 94% gospodarstw na powierzchni 85% gruntów ornych) oraz ziemniaki (uprawiane przez ponad 54% gospodarstw na powierzchni 9% gruntów). Uprawy przemysłowe i buraki cukrowe zajmowały jedynie 1% powierzchni gruntów ornych.

Na terenie gminy Zatory funkcjonują trzy gospodarstwa ekologiczne. Zajmują się uprawą zbóż, ziemniaków i warzyw.

Spośród ogółu 617 działających gospodarstw, 476 utrzymywało zwierzęta, z tego: 384 (62%) - bydło, 354 (57%) drób, 226 (37%) trzodę chlewną, 44 (7%) utrzymywało konie. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła w 2010 r. 54 sztuk dużych /100 ha i było to o 10% mniej niż średnio w powiecie pułuskim o 15% mniej niż średnio w województwie mazowieckim.

W 497 gospodarstwach znajdowało się 2010 r. 762 ciągników rolniczych. Świadczy to o dość dużej sile większości gospodarstw. Należy zakładać, że w części gospodarstw stan wyposażenia w sprzęt i maszyny rolnicze uległ dalszej poprawie w wyniku wykorzystania dotacji z UE. Niezależnie od tego, sposobem na przetrwanie pozostałej części gospodarstw jest specjalizacja

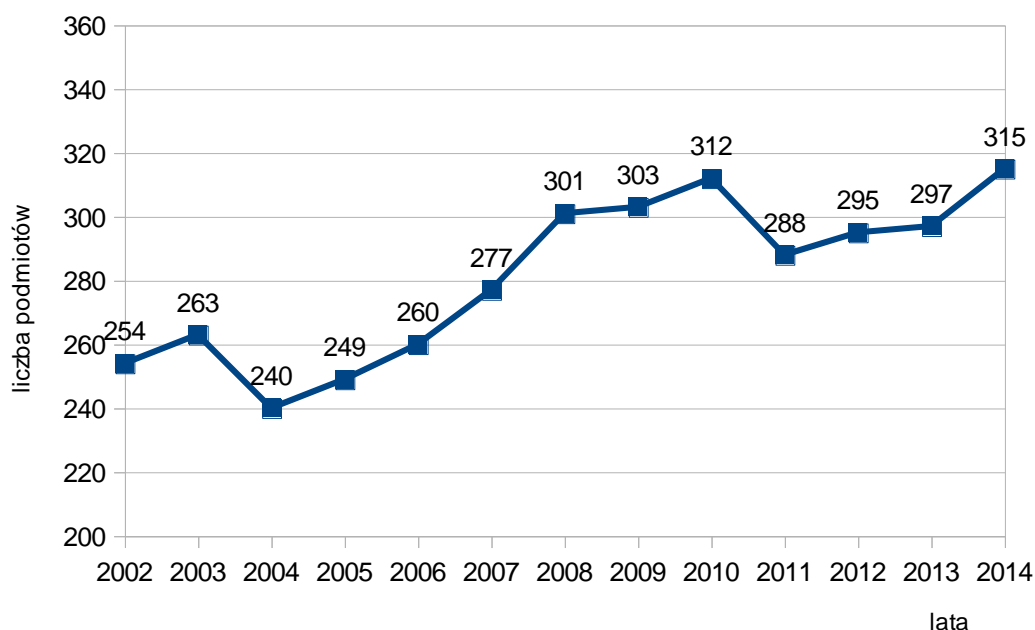

w uprawach zapewniających wyższą rentowność, albo zróżnicowanie działalności, obejmujące także działalność pozarolniczą. Inną z możliwości jest także ubieganie się o wsparcie modernizacji lub dywersyfikacji działalności w ramach PROW na lata 2014-2020.

3.2. Przedsiębiorczość

Liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na terenie gminy podlegała w ciągu ostatnich 13 lat znacznym wahaniom (wykres nr 6). W roku 2002 wskaźnik zarejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosił dla gminy Zatory 51,9. W tym samym czasie średnio w województwie mazowieckim wynosił on 108, a w kraju 91 podmiotów na 1000 mieszkańców. Aż do 2010 r. wskaźnik dla gminy Zatory dynamicznie wzrastał do 64,8 a następnie gwałtownie zmniejszył się do 59,7 w 2011 roku. Na koniec 2014 r. osiągnął wielkość 65,6 podmiotów/1000 mieszkańców. Zmiana wskaźnika w ostatnich latach, pozytywnie świadczy o aktywności gospodarczej mieszkańców, ale także o potrzebie dalszego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w gminie.

Wykres 7. Zmiany liczby prywatnych podmiotów gospodarczych w gminie Zatory

Wśród największych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Zatory, należy wymienić: usługi tartaczne w Zatorach i Nowych Borsukach, firmy „KŁOS-PASZ”, „DREW-STOL”, Topaz Express, a także stacje paliw w Zatorach (TANK-GAZ) i Pniewie (AB-5), oraz gospodarstwo rolno – ogrodnicze „SADPOL”, w Zatorach i Dom Weselny „Natalia”.

Pomimo, że w latach 2011 - 2014 liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 2,3%, to liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zwiększyła się o 9,3%. Jest to niezwykle korzystne i troską władz Gminy powinno być utrzymanie tego trendu. Szczególnie ważne jest sprzyjanie podejmowaniu samodzielnej aktywności gospodarczej młodych mieszkańców gminy. Oczywiście kluczowe warunki w tym zakresie są kształtowane poprzez politykę Państwa, konieczne jednakże jest, aby poprawiać warunki prowadzenia działalności na terenie gminy, w tym dostępność komunikacyjną i jakość infrastruktury technicznej. Aktualne wartości wskaźników przedsiębiorczości wskazują, że gmina Zatory należy w tym zakresie do czołówki (2 miejsce wśród gmin wiejskich) w powiecie, pomimo mniej korzystnego położenia niż sąsiednie gminy. Ten dobry wynik jest osiągany, zarówno dla wszystkich prywatnych podmiotów gospodarczych, jak i dla podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne.

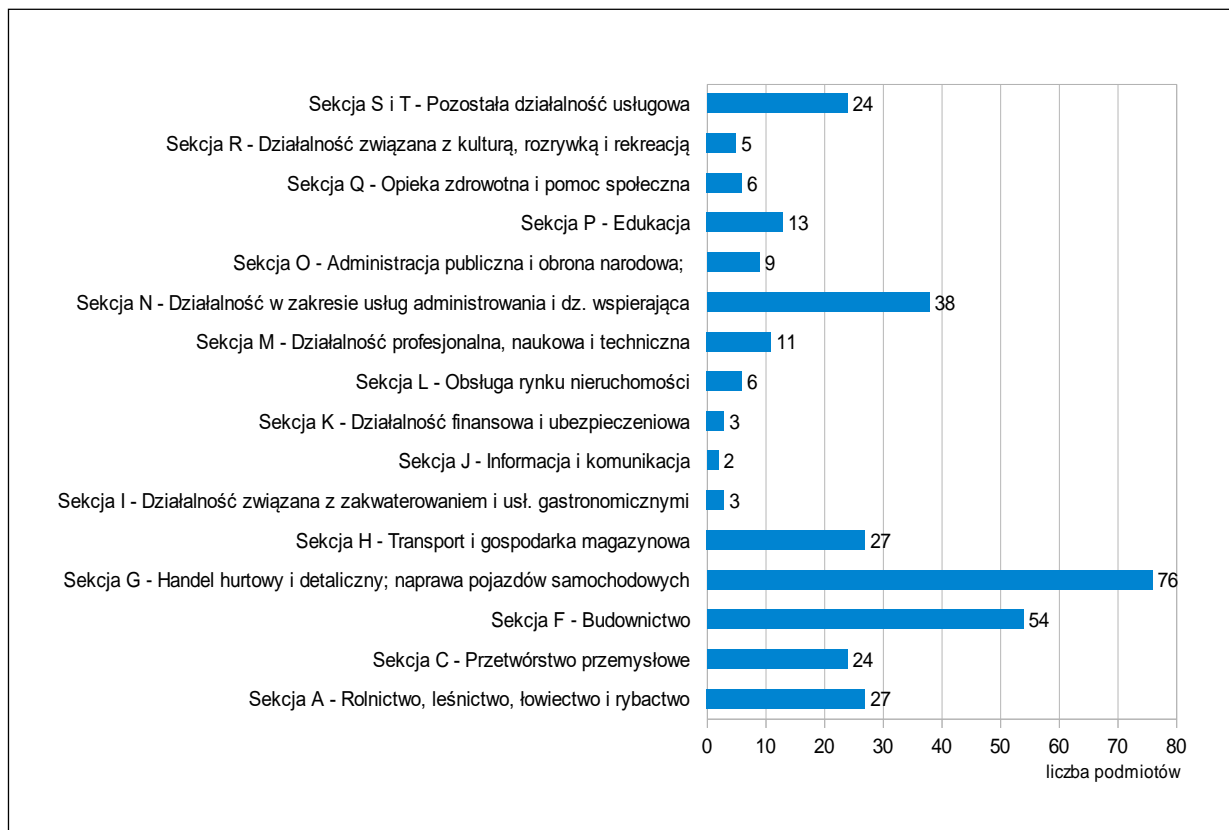
Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – wskaźniki dla woj. mazowieckiego, powiatu pułtuskiego i gmin.

Obszar	Liczba podmiotów o.f. /1000 mieszk.
woj. mazowieckie	93
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	60
powiat pułtuski	62
Pułtusk - miasto	81
gm. Pułtusk	76
Pokrzywnica	61
Zatory	58
gm. Pułtusk - obszar wiejski	57
Winnica	51
powiat pułtuski - gminy wiejskie	50
Obryte	47
Gzy	40
Świercze	39

Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 ludności, wynosił w 2014 r. 58, było to tylko o 3% mniej niż średnio na Mazowszu na obszarach wiejskich i o 1,7% więcej niż na obszarach wiejskich w powiecie pułtuskim. W strukturze podmiotów dominują zakłady związane z działalnością handlową (hurt i detal) i naprawą pojazdów mechanicznych - ok. 23 %. Drugą pozycję zajmuje budownictwo – 16 %,

przedsiębiorstwa z 2 sekcji: rolnictwo oraz transport stanowią po 8 % ogólnej liczby podmiotów, zaś podmioty zaliczone do sekcji przetwórstwo przemysłowe 7,2%.

Wykres 8. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w gminie Zatory.

Analiza danych statystycznych wskazuje, że liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy w obszarze powiązanych z rolnictwem, leśnictwem i rybactwem, spadła od 2011 r. do 2014 r. o 48% z 52 do 27 podmiotów. To oznacza, że pogarsza się kondycja firm działających w otoczeniu rolnictwa. Pomimo zatem, że rolnictwo pozostaje ważnym elementem lokalnej gospodarki, nie następuje rozwój podmiotów gospodarczych działających w jego otoczeniu. Bardzo pożądane byłoby także stymulowanie rozwoju przedsiębiorstw przetwórczych, gdyż wiązałoby się to zarówno z istotnymi: zarówno przyrostem liczby miejsc pracy, jak i wzrostem dochodów dla Gminy.

Działalność gospodarcza koncentruje się w kilku najliczniejszych i najkorzystniej położonych miejscowościach w gminie:

Tabela 16. Liczba podmiotów osób fizycznych w największych miejscowościach gminy Zatory w 2013 r.

Miejscowość	Podmioty
Zatory	55
Pniewo	51
Cieńska	13
Gładczyn Rządowy	13
Lemany	11
Drwały	10
Lutobrok	10
Topolnica	10

Spośród 260 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne, 51% działa w 4 miejscowościach gminy, a kolejne 16% w kolejnych 4. Zatem 2/3 firm jest prowadzonych przez osoby fizyczne zamieszkałe w 8 wsiach. Analiza rozmieszczenia tych firm na obszarze gminy wskazuje, że poza miejscowością gminną oraz wsią Drwały, wszystkie pozostałe z największą liczbą podmiotów gospodarczych, są usytuowane w północnej części gminy, odległości nie większej niż 1-2 km od drogi wojewódzkiej nr 618. Z kolei analiza aktywności gospodarczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców poszczególnych miejscowości wskazuje, że istnieje grupa miejscowości wyróżniających się wskaźnikiem aktywności gospodarczej wyższym nawet o ponad 100 % niż średni w gminie (Lemany), ale także są miejscowości bardzo atrakcyjnie położone (Gładczyn), gdzie aktywność jest 3 razy niższa niż średnia w gminie. W jednej miejscowości (Borsuki - Kolonia) w ogóle nie ma zarejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na znacznej powierzchni gminy, można zatem odnotować bardzo niską aktywność gospodarczą. Na obszarach atrakcyjnych dla rekreacji, lub korzystnie położonych, jeśli idzie o dostępność komunikacyjną, nie jest to zjawisko prawidłowe, ani powszechnie spotykane. Wskazana byłaby pogłębiona analiza jego przyczyn. Nie można też wykluczyć, że aktywność gospodarcza ma tam miejsce, lecz nie jest zarejestrowana.

Tabela 17. Procent mieszkańców prowadzących zarejestrowaną działalność gospodarczą w wybranych miejscowościach w gminie Zatory.

Lemany	11,1%
Pniewo	10,2%
Łęcino	8,7%
Stawinoga	8,1%
Gładczyn Rządowy	7,9%
Wólka Zatorska	6,9%
Topolnica	6,8%
Średnia w gminie:	5,4%
Lutobrok-Folwark	3,9%
Gładczyn Szlachecki	3,7%
Mystkówiec-Szczucin	3,3%
Przyłubie	3,2%
Drwały	3,2%
Wiktoryn	2,2%
Gładczyn	1,8%
Mierzęcín	1,3%
Borsuki-Kolonia	0,0%

Turystyka.

Przez obszar gminy przebiegają szlaki turystyczne: samochodowy szlak turystyczny – Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, szlak rowerowy – Wielki Szlak Kurpiowski, Mały Szlak Kurpiowski oraz trzy szlaki piesze.

W 2014 r. na terenie gminy nie było turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. Według uzyskanych w UG informacji, na terenie gminy działa jedno gospodarstwo agroturystyczne (nie występuje w rejestrach), działa obecnie 3 podmioty w sektorze usług gastronomicznych i noclegowych oraz 5 związanych z rozrywką, kulturą i rekreacją. Zaplecze gastronomiczne stanowi sala weselna „Natalia” w Lemanach oraz Kuźnia Kurpiowska w Pniewie. Obszar gminy jest bogaty w atrakcyjne zasoby sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki i wypoczynku. Temu celowi powinna służyć infrastruktura umożliwiająca przyciągnięcie turystów (w tym weekendowych): rozwinięcie sieci ścieżek turystycznych, edukacyjnych, mała infrastruktura na szlakach, także ta zapobiegająca zaśmiecaniu stref w których przebywają wypoczywający. Aby jednak efekty przedsięwzięć kierowanych do przyjezdnych były zauważalne dla lokalnej gospodarki, konieczne byłoby znaczne wzbogacenie oferty pobytowej dla potencjalnych turystów i jej odpowiednie wypromowanie. Należy jednak brać pod uwagę

że nawet jednak i wtedy, potencjalne wpływy z działalności turystycznej podmiotów na terenie gminy będą stanowiły niewielką kwotę w stosunku do przychodów z innych branż. Znacznie bardziej perspektywnym kierunkiem może być dalszy uporządkowany rozwój działek rekreacyjnych i budownictwa letniskowego, które m.in. generuje popyt na usługi i towary nabywane zwykle od mieszkańców położonych w pobliżu miejscowości.

Działalność gminy w sferze turystyki, promocji (w tym wykorzystującej tradycję kurpiowską), powinna być prowadzona we współpracy z sąsiednimi samorządami, przy wykorzystaniu dodatkowych możliwości, jakie daje istnienie Lokalnej Grupy Działania „Zielone Mosty Narwi”.

4. Infrastruktura techniczna

4.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Gmina Zatory jest położona na południowy wschód od Pułtusa. W jej północno-wschodniej części przebiega z północnego zachodu na południowy wschód, droga wojewódzka nr 618 Gołmin - Pułtusk - Wyszaków, która jest najważniejszym zewnętrznym połączeniem komunikacyjnym gminy. Na przestrzeni ok. 11,5 km przebiega przez teren miejscowości: Gładczyn, Topolnica, Pniewo. Ruch na tej drodze, to w dużej części ruch tranzytowy o charakterze gospodarczym. Droga w kierunku na Wyszaków zapewnia dostęp do dróg krajowych S8 oraz nr 62 i nr 50 prowadzących na wschód i północny wschód Polski. W kierunku zachodnim droga wojewódzka nr 618 łączy obszar gminy Zatory z Pułtuskiem, drogą krajową nr 61 oraz siecią dróg prowadzących na północ kraju. Według danych generalnego pomiaru ruchu, średni dobowy ruch na odcinku Pułtusk-Wyszaków wynosił w 2010 r. 4118 pojazdów/dobę, szacuje się że wzrósł do ok. 4800 pojazdów na dobę.

Według danych ze Studium, długość sieci dróg publicznych na terenie gminy wynosi 142 km. W skład sieci dróg powiatowych na terenie gminy wchodzi 43 km dróg powiatowych i 88 km dróg gminnych. Drogi powiatowe częstokroć nie spełniają warunków technicznych wymaganych dla poszczególnych klas. Na terenie powiatu pułtuskiego ok. 23% dróg powiatowych to drogi gruntowe, a długość chodników na 100 km drogi powiatowej, wynosi przeciętnie tylko 8 km. Stwarza to istotne zagrożenia dla bezpieczeństwa niechronionych użytkowników tych dróg (piesi i rowerzyści).

Dla powiązań zewnętrznych i wewnętrznych gminy najbardziej istotne są drogi powiatowe:

- nr 3421W: Sokołowo – Płusy – Lutobrok – Pniewo – Mystkówiec – Zatory, łącząca gminę Zatory z gminami Obryte i Rząśnik,
- nr 3432W: Pułtusk – Grabówiec – Zatory - Zdziebórz, łącząca wieś gminną Zatory z Pułtuskiem oraz gminą Somianka w powiecie wyszkowskim,
- nr 3433W: Gostkowo – Obryte – Gładczyn – Zatory – Popowo Kościelne, łącząca gminy Obryte, Zatory i Somianka oraz wieś gminną Zatory z drogą wojewódzką nr 618 i drogą krajową nr 62 (Serock – Wyszaków) stanowiącą połączenie zwłaszcza w kierunku Warszawy.

Mapa 8. Sieć drogowa na terenie gminy Zatory.

rozbudowę dróg jak jedno z najpilniejszych zadań. Jego realizacja napotka jednak na barierę finansową (bardzo mała ilość środków z UE), a także musi zostać odsunięta w czasie tam, gdzie w nieodległej przyszłości miałyby być budowana sieć kanalizacyjna. Inną ważną i pilną potrzebą, jest budowa chodników na odcinkach dróg stwarzających zagrożenie dla pieszych.

Gmina posiada połączenia komunikacyjne jedynie dla ruchu kołowego, obsługiwane przez prywatne firmy przewozowe. Najważniejsze są połączenia z miastami: Pułtuskiem, Serockiem i Warszawą. Na obszarze gminy występuje znaczne zróżnicowanie dostępności i jakości usług transportu zbiorowego – mieszkańcy miejscowości położonych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 618, korzystają z połączeń autobusowych do Pułtuska i Wyszkowa.

Mieszkańcy terenów położonych w oddaleniu od tej drogi, w większości są słabiej obsługiwani przez połączenia autobusowe. Np. miejscowość gminna Zatory ma 6 połączeń na dobę z Pułtuskiem, z czasem dojazdu ok. 20-30 min., ale w cenie wyższej niż połączenie z Pułtuska do Warszawy. Połączeń w przeciwnym kierunku jest tylko 5, ponadto godziny połączeń nie są dogodne z punktu widzenia dojazdów do pracy lub szkoły albo realizacji innych celów. W godzinach popołudniowych ostatnie połączenie z Zator do Pułtuska jest przed godziną 17, co praktycznie uniemożliwia skorzystanie z jakichkolwiek funkcji usługowych miasta powiatowego, jeśli nie można użyć samochodu. Jest to zatem poważna bariera dla osób młodych oraz w podeszłym wieku. W tej sytuacji dochodzi do poważnego ograniczenia mobilności znacznej części mieszkańców gminy. Miejscowość Zatory miała 8 połączeń na dobę w kierunku Warszawy, jednakże wszystkie z przesiadkami, a czas dojazdu wynosił ok. 2 lub więcej godzin. Brak zatem nawet bezpośredniego połączenia z Serockiem i Legionowem. Od początku 2016 Władze Gminy w porozumieniu z prywatnym przewoźnikiem doprowadziły do uruchomienia bezpośredniego połączenia z Warszawą, w dwu kierunkach z czasem dojazdu ok. 1 godziny. Połączenie umożliwia dojazd do miejsc pracy lub nauki zarówno w Warszawie, jak i leżącym bliżej Legionowie.

4.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Znaczna część inwestycji związanych z rozbudową sieci wodociągowej na terenie gminy została zrealizowana w latach 2004-2013. Na koniec 2014 roku ponad 90% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej.

Na terenie gminy działają dwie stacje uzdatniania wody – w Zatorach o wydajności 1133 m³/dobę i w Dębinach o wydajności 224 m³/dobę. W 2014 r. dobowe zużycie wody wyniosło

średnio 547 m³/dobę, jednakże latem 2015 r. wystąpiły zaburzenia w dostawie wody, głównie spowodowane prawdopodobnie nieprawidłowym wykorzystaniem wody uzdatnionej w czasie suszy, tj. nie przestrzeganiem zakazu podlewania trawników i ogrodów przydomowych. Ogólna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 121,6 km. Zużycie wody w gospodarstwach domowych wzrosło z 15 m³/mieszkańca/rok w 2003 r. do 38,3 m³/mieszkańca/rok w 2014 r., co jest wielkością typową dla miast (średnia dla terenów wiejskich wynosi ok. 25 m³/mieszkańca/rok). Z jednej strony świadczy to bardzo pozytywnie o rozwoju cywilizacyjnym gminy w zakresie gospodarki wodnej, z drugiej strony pokazuje skalę potencjalnych zagrożeń dla środowiska i wyzwań inwestycyjnych w zakresie gospodarki ściekowej, biorąc pod uwagę fakt, że za pośrednictwem sieci kanalizacyjnej, z usług oczyszczalni ścieków korzystało w 2014 r. ok. 1700 (35%) mieszkańców. (dane GUS)

Na terenie gminy znajduje się jedna gminna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Zatory o wydajności 500 m³/dobę (odbiornik – rzeka Prut) oraz jedna prywatna oczyszczalnia ścieków – będąca własnością Osiedlowej Spółdzielni Mieszkaniowej w Gładczynie (odprowadzająca oczyszczone ścieki do pobliskiego rowu melioracyjnego w ilości 86 m³/dobę). Wydajność oczyszczalni gminnej pozwala na potrojenie liczby mieszkańców korzystających z systemu kanalizacji, jednakże niezbędna jest rozbudowa tego systemu.

Sieć kanalizacyjna zbudowana jest we wsiach Gładczyn i Zatory. Łączna długość sieci to 10 300 m (dane z ZUK w Zatorach). Ogółem z dostępu do sieci kanalizacyjnej korzysta nieco ponad 1/3 mieszkańców. Wobec ok. 90% korzystających z sieci wodociągowej oznacza to, że występuje bardzo duża nierównowaga w rozwoju i dostępie do infrastruktury sieciowej. Występuje zatem istotne zagrożenie dla środowiska tym, że część ścieków powstających na terenie gminy w sposób nie kontrolowany trafia bezpośrednio do środowiska – wywożona na pola, do lasów, rowów melioracyjnych. Ze względu na bardzo znaczne rozproszenie zabudowy, celowe jest także budowanie systemów przydomowych oczyszczalni ścieków, jednakże niekorzystne warunki gruntowo-wodne na niektórych obszarach mogą być ograniczeniem.

Ścieki powstające w większości wsi na terenie gminy są gromadzone w osadnikach bezodpływowych (592 zbiorniki na terenie gminy), i dowożone do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi. Praktyka wskazuje, że bardzo często także część osadników nie jest w pełni szczelna i ścieki z nich trafiają do gleby zanieczyszczając wody powierzchniowe i podskórne. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej jest kluczowym czynnikiem dla dalszego

rozwoju gminy, w tym zwiększenia liczby inwestycji mieszkaniowych oraz dynamicznego rozwoju funkcji rekreacyjnej i letniskowej.

4.3. Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r. Gmina Zatory stała się podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi powstałymi na terenie gminy. W tym celu zorganizowano przetarg na odbieranie i zagospodarowanie (odzysk lub unieszkodliwienie) odpadów komunalnych z nieruchomości położonych na terenie gminy Zatory.

Gmina Zatory poprzez firmę wyłonioną w drodze przetargu odbiera następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- a) Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne,
- b) Selektywnie zbierane odpady komunalne – papier i tektura, szkło, odzież, tekstylia, tworzywa sztuczne i metal,
- c) Odpady biodegradowalne,
- d) Odpady wielkogabarytowe wyeksploatowany sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie, akumulatory i zużyte opony.

Zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017, obowiązującym od 22 października 2012 r. gmina Zatory zaliczona została do ciechanowskiego Regionu Gospodarki Odpadami, w skład którego wchodzi 41 gmin z powiatu ciechanowskiego, makowskiego, mławskiego, przasnyskiego i pułtuskiego. Do najważniejszych zadań należy zapobieganie powstawaniu odpadów, selektywna zbiórka, recykling i odzysk, w tym wykorzystanie energii z odpadów.

WPGO wskazuje regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), do których powinny trafiać zmieszane odpady komunalne, odpady zielone, pozostałości z sortowania przeznaczone do składowania. Instalacją regionalną do obsługi regionu ciechanowskiego jest instalacja do biostabilizacji odpadów komunalnych w miejscowości Kosiny Bartosowe, w gminie Wiśniewo o mocy przerobowej części biologicznej 100 000 Mg/rok i mechanicznej: 80 000 Mg/rok – docelowo RIPOK.

Instalacjami do zastępczej obsługi regionu ciechanowskiego są:

- sortownia odpadów w miejscowości Uniszki-Cegielnia o mocy przerobowej 250 000 Mg/rok,
- składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Uniszki Cegielnia, pojemność pozostała do wypełnienia 21 000 m³ – docelowo RIPOK.

W 2014 r. zostało zebranych z terenu Gminy Zatory ogółem 560,06 Mg odpadów komunalnych. Jest to wysoki wynik jak na warunki gminy wiejskiej. Osiągnięty poziom recyklingu wyniósł 18,90%, osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji wyniósł 0%.

W ramach odbioru odpadów komunalnych, Gmina Zatory utworzyła Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który jest zlokalizowany na placu przy Urzędzie Gminy w Zatorach. Na terenie gminy Zatory

działają 3 podmioty gospodarcze świadczące usługi w zakresie odbioru stałych odpadów komunalnych oraz 3 podmioty zajmujące się odbiorem ścieków komunalnych.

Zbieranie odpadów jest prowadzone w systemie pojemnikowo-workowym. Ogólna liczba gospodarstw w systemie na terenie gminy – około 1100, w tym ok. 600 segregujących odpady.

Jakość usług świadczonych przez podmioty odbierające odpady komunalne oceniana jest dobrze przez mieszkańców (70/100 punktów - jedna z najwyższych ocen). Problemem jest zbyt niski postęp w selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych i zagrożenie nie osiągnięcia celów w zakresie redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, problemem pozostają także dzikie wysypiska. W tym zakresie konieczne jest prowadzenie konsekwentnych i skoordynowanych (np. ze Strażą Leśną) działań, zwłaszcza na terenach, gdzie intensywnie rozwijają się działki rekreacyjne.

4.4. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa

Sieć energetyczna na terenie gminy jest administrowana i eksploatowana przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa, Rejon Energetyczny w Wyszkanie.

Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie Zatory czterema liniami 15 kV wyprowadzanymi ze stacji 110/15 kV – GPZ „Wyszków 2”. Infrastruktura energetyczna wymaga modernizacji oraz rozbudowy, ze względu na zwiększający się popyt na energię elektryczną.

Gmina Zatory podjęła inicjatywy związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii: w ramach RPO WM na lata 2007-2013 w 2015 roku wykonano projekt polegający na zamontowaniu instalacji kolektorów słonecznych, w celu przygotowania ciepłej wody użytkowej, w budynkach mieszkalnych w ilości 825 szt. oraz w budynkach użyteczności publicznej w ilości 10 szt., położonych na terenie Gminy Somianka, Brańszczyk oraz Zatory.

Gmina Zatory nie posiada sieci gazowej. Zapotrzebowanie w gaz zaspokajane jest z butli lub zbiorników napełnianych w odpowiednich punktach. Dystrybucja gazu propan-butan prowadzona jest przez prywatnych pośredników.

4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna i Internet

Na terenie gminy znajduje się 5 stacji bazowych (dwie w Zatorach, trzy w okolicy Pniewa) zapewniających dostęp do usług głównych operatorów telefonii komórkowej. Zapewniają łączność w standardzie GSM. Ze względu na rozwój telefonii komórkowej, zapotrzebowanie na telefon stacjonarny jest zaspokojone w 100 % (nastąpił spadek liczby abonentów telefonii stacjonarnej). Zapotrzebowanie na usługi Internetu szerokopasmowego jest całkowicie zaspokojone, wg danych UKE z końca 2015 r., z terenu gminy Zatory brak było zgłoszeń o braku dostępu do internetu stacjonarnego i telefonii stacjonarnej.

Gmina posiada rozwiniętą sieć telekomunikacyjną opartą na istniejącej sieci kablowej, napowietrznej i światłowodowej. Usługi telekomunikacyjne zapewnia głównie system telefonii bezprzewodowej wszystkich operatorów sieci komórkowej.

Jakość usług związanych z dostępem do Internetu, jest oceniana przez mieszkańców dobrze (jedna z najwyższych ocen – 70/100) w badaniu ankietowym przeprowadzonym we wrześniu 2015 r. Ze względu na dynamiczny rozwój usług, wyzwaniem pozostaje szybkość transmisji realizowana przez obecną infrastrukturę telekomunikacyjną.

5. Infrastruktura społeczna

5.1. Infrastruktura edukacyjna, jakość i zakres oferty edukacyjnej

Na terenie gminy Zatory działają:

- Zespół Placówek Oświatowych w Zatorach, w którym funkcjonuje gimnazjum, szkoła podstawowa oraz przedszkole,
- Zespół Szkół w Pniewie, w którym funkcjonuje gimnazjum, szkoła podstawowa i punkt przedszkolny w Gładczynie Rządowym (wchodzi w skład Zespołu Szkół w Pniewie),
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Ciskach.

Tabela 18. Łączna liczba dzieci w przedszkolu w Zatorach i punkcie przedszkolnym w Gładczynie Rządowym.

	2011	2012	2013	2014	2015
Przedszkole:					
3 i 4 - latki	23	28	30	30	24
5 – latki	29	23	21	25	24
Klasa „0”	22	31	20	13	24
Punkt przedszkolny	19	24	16	14	13
Razem	93	106	87	82	85

W 2014 r. w przedszkolu funkcjonowały 4 oddziały i jeden oddział w punkcie przedszkolnym.

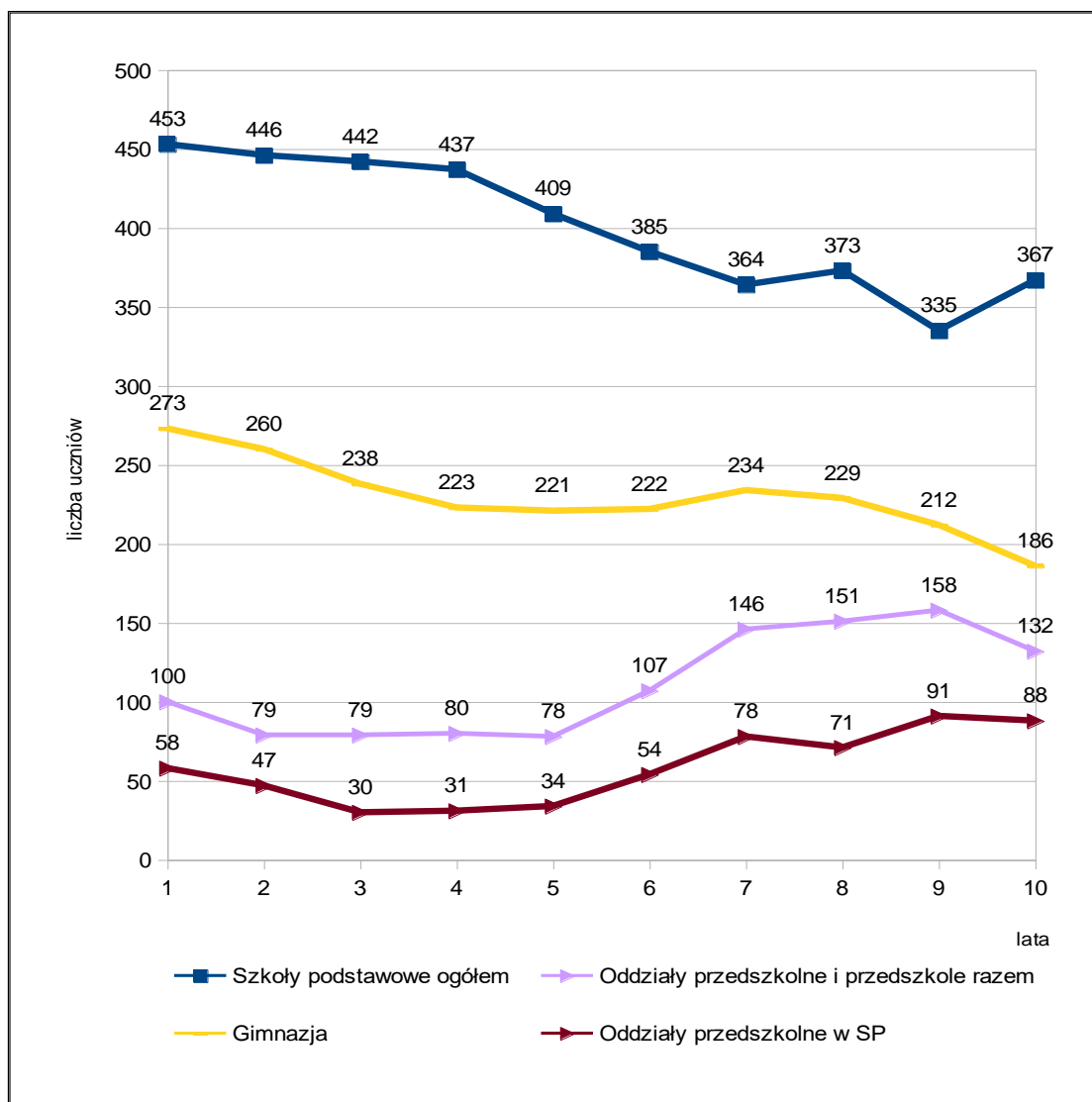
W 3 szkołach podstawowych w 2014 r. funkcjonowały 22 oddziały, w dwóch gimnazjach 10 oddziałów. Liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się z 453 w 2005 r. do 367 w 2014 r. Liczba uczniów gimnazjów zmniejszyła się z 273 w 2005 r. do 222 w 2010 r. oraz 186 w 2014 r.

Tabela 19. Zmiana liczby uczniów w szkołach i dzieci w przedszkolach w gminie.

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe ogółem	453	446	442	437	409	385	364	373	335	367
Gimnazja	273	260	238	223	221	222	234	229	212	186
Oddziały przedszkolne w SP	58	47	30	31	34	54	78	71	91	88
Przedszkole gminne	42	32	49	49	44	53	68	80	67	44
Oddziały przedszkolne i przedszkole razem	100	79	79	80	78	107	146	151	158	132

Gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby uczniów w szkołach podstawowych na 1000 mieszkańców – wynosi on obecnie 76,5 - dla porównania w sąsiedniej gminie Pokrzywnica wskaźnik ten wynosi tylko ok. 60. Liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się w ciągu 10 lat o 19% zaś w gimnazjach o 32%. Są to bardzo znaczne spadki, świadczące o niekorzystnych tendencjach demograficznych, zwłaszcza w porównaniu z innymi gminami, które odnotowują wyraźnie dodatnie saldo migracji. Liczba dzieci w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych w ciągu ostatnich 5 lat wzrosła o 23 %. Krótkoterminowe prognozy zakładają stabilizację lub lekkie zwiększenie liczby uczniów, lecz po wygaszeniu echa wyżu demograficznego lat '80, dojdzie do dalszego zmniejszania liczby dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach, jeśli nie nastąpi napływ nowych mieszkańców na teren gminy.

Wykres 9. Zmiana liczby uczniów w szkołach i dzieci w oddziałach przedszkolnych w gminie.

Średnia liczba uczniów na etat nauczycielski wynosiła 4,6 w PSP w Ciskach, 9,8 w ZPO w Zatorach w 2014 r. oraz 10,5 w ZS w Pniewie. Wskaźniki te są bardzo niskie.

Średni wskaźnik liczby uczniów/etat nauczycielski, liczony dla wszystkich szkół na terenie gminy, wynosił tylko 9,8 w roku szkolnym 2014/2015. Dla porównania należy podać, że średni wskaźnik liczby uczniów/etat nauczycielski w Polsce wynosi ponad 11, zaś średnio w krajach OECD, wynosi 16. Pokazuje to jak bardzo budżety na oświatę w wiejskich gminach takich jak Zatory, są obciążone wynagrodzeniami nauczycielskimi i jak niska jest efektywność wykorzystania kadr.

Tabela 20. Porównanie liczby uczniów z gminy Zatory uczęszczających do placówek w innych gminach oraz liczby uczniów z innych gmin uczęszczających do szkół w gminie Zatory

Rok	2013/14	2014/15	2015/2016
Liczba uczniów z gminy Zatory w placówkach poza gminą	49	56	67
Liczba uczniów z terenu innych gmin w placówkach w gminie Zatory	50	57	66
Różnica	1	1	-1

Liczba uczniów i dzieci z terenu gminy Zatory uczęszczających do placówek oświatowych poza gminą, jest praktycznie taka sama, jak uczniów z innych gmin uczęszczających do szkół i przedszkoli na terenie gminy Zatory.

Gimnazja w gminie Zatory utrzymują poziom nauczania wyższy niż średni w powiecie:

Tabela 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2012-2015 w gimnazjach w Zatorach i Pniewie.

	GH-P	GH-H	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R
śr. wynik gminy 2012	62,5	61,5	53,6	51,7	66,3	45,9
Gimnazjum Nr 1 w Zatorach	58,2	62,8	47,4	48,8	62,9	44,6
Gimnazjum Nr 2 w Pniewie	66,8	60,1	59,7	54,5	69,6	45,9
śr.powiat.	63,7	58,8	47,1	49	60,8	41,2
różnica do śr. powiatowej	-2%	5%	14%	6%	9%	11%
śr. wynik gminy 2013	61,3	64,1	50,5	59,3	62,4	47,7
Gimnazjum Nr 1 w Zatorach	58	62	44,4	59	62,8	47,3
Gimnazjum Nr 2 w Pniewie	66,2	67,2	59,4	59,7	60,5	49,5
śr.powiat.	58,7	55,9	45,4	55,8	58,2	41,3
różnica do śr. powiatowej	6%	3%	14%	1%	-1%	1%
śr. wynik gminy 2014	67,7	65,2	47,4	49,5	74,7	48,7
Gimnazjum Nr 1 w Zatorach	67,2	67,8	45,6	50,1	76,8	45,4
Gimnazjum Nr 2 w Pniewie	68,1	62,6	49	49	73,4	51,9
śr.powiat.	67,5	57,9	45,2	49,3	65,6	44,1
różnica do śr. powiatowej	0%	13%	5%	0%	14%	10%
śr. wynik gminy 2015	64,2	70	51,4	53,3	66,6	42,3
Gimnazjum Nr 1 w Zatorach	68,4	74,2	50,1	55,3	66,3	42,5
Gimnazjum Nr 2 w Pniewie	59,1	64,9	52,9	50,9	66,9	42
śr.powiat pułtowski	63,4	64,9	48,1	50	67,9	47,3
różnica do śr. powiatowej	1%	8%	7%	7%	-2%	-11%
śr. województwo maz.	65	66	51	52	70	51
różnica do śr. wojew. maz.	-1,2%	6,1%	0,8%	2,5%	-4,9%	-17,1%

Kolor zielony – średnie wyniki gminy wyższe lub równe średniej powiatowej

Kolor żółty - średnie wyniki gminy niższe od średniej powiatowej

Analiza wyników egzaminu gimnazjalnego wskazuje, że w latach 2012-2015 większość średnich wyników liczonych dla gminy, była wyższa niż średnie w powiecie pułtuskim. Wyjątkiem był 2015 rok, gdy zarówno średnie wyniki z jęz. polskiego, a szczególnie z jęz. angielskiego, były poniżej średniej powiatowej. W odniesieniu do średniej w województwie mazowieckim, występowało znaczne zróżnicowanie – wyniki poszczególnych szkół były raz wyższe, innym razem niższe niż średnia w województwie. Ogólnie wyniki egzaminów gimnazjalnych pozwalają lokować gminę Zatory na znacznie wyższych pozycjach, niż testy 6-klasistów. I tak np. w 2015 r. gmina zajmowała bardzo wysokie 36 miejsce pod względem wyników części historycznej egzaminu, 91 miejsce pod względem wyników z jęz. polskiego, 68 miejsce pod względem wyników z matematyki, 56 miejsce z przedmiotów przyrodniczych. Pod względem wyników egzaminu z jęz. angielskiego na poziomie podstawowym - gmina Zatory była na 110 pozycji, a pod względem wyników egzaminu

z j. angielskiego na poziomie rozszerzonym – na 194 pozycji w województwie. Widać, że wyniki z jęz. angielskiego wyraźnie odbiegają od wysokich wyników z innych przedmiotów.

Tabela 22. Wyniki testu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w gminie w latach 2011 - 2015 na tle powiatu, województwa i kraju. Wyniki podano w % maksymalnej liczby punktów.

Rok	PSP w Zatorach	PSP w Ciskach	PSP w Pniewie	Średnia gminy	Średnia powiatu	Średnia województwa	Średnia kraju
2011	58,95	67,50	55,83	57,95	57,3	64,9	63,18
2012	63,72	53,75	53,75	58,40	56,05	59,67	56,88
2013	55,67	51,10	53,25	53,37	53,35	63,05	60,08
2014	53,02	49,27	63,32	57,37	59,08	67,45	64,50
2015	og. I cz. 65,1	og. I cz. 49,5	og. I cz. 60,3	og. I cz. 61,4	og. I cz. 62,6		
	JP 72,3	JP 59,7	JP 64,6			JP 75,6	-
	M 57,4	M 39,2	M 55,4			M 63,8	-
	JA 76,3	JA 61	JA 63,3	JA 69,2	JA 73,2	JA 80,4	-

Wyniki testu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w gminie Zatory były w ostatnich latach znacznie zróżnicowane, jednakże od 2012 roku najniższe wyniki osiągnęła szkoła podstawowa w Ciskach. Były one (w poszczególnych przedmiotach) od kilku do nawet 30% niższe niż wyniki najlepszej szkoły w danym roku. Z kolei średnie wyniki wszystkich szkół w gminie, były zbliżone do średnich wyników szkół w powiecie. Jednak wyniki szkół w gminie Zatory prawie zawsze były o kilka, a najczęściej o kilkanaście procent niższe od średnich wyników szkół z terenu województwa mazowieckiego i od średniej krajowej. I tak np. w 2015 roku, średni wynik szkół w I części testu, dawał gminie Zatory 4 miejsce w powiecie, a wynik II części - 6 miejsce. W rankingu wojewódzkim gmina plasowała się następująco:

Tabela 23. Porównanie wyników testu klas VI w gminach powiatu pułtuskiego na tle województwa mazowieckiego w 2015 roku. Kolorem zielonym zaznaczono pozycję najlepszej gminy z powiatu pułtuskiego w poszczególnych grupach wyników.

Gmina	język polski i matematyka							język angielski	
	Liczba uczniów	Ogółem miejsce w woj. maz.	ogółem średni w wynik [%] dla części 1	miejsce w woj. maz.	Język polski średni w wynik [%]	miejsce w woj. maz.	matematyka średni w wynik [%]	miejsce w woj. maz.	średni wynik [%]
Gzy	32	153	64,7	85	74,7	236	54,1	98	78,2
Obryte	47	308	56,6	279	65,8	317	46,7	311	63,1
Pokrzywnica	50	28	73,8	72	75,4	20	71,9	236	69,6
Pułtusk	237	209	62,5	228	68,4	193	56,2	142	74,9
Świercze	49	245	60,7	193	69,7	271	51,1	108	77,2
Winnica	55	261	59,9	198	69,5	287	49,7	134	75,5
Zatory	57	231	61,4	243	67,7	222	54,6	238	69,2

Gmina Zatory w poszczególnych elementach testu lokowała się poniżej 220 miejsca na 331 ocenianych gmin ogółem w województwie. Wskazuje to na potrzebę pogłębionej analizy przyczyn, które powodują, takie wyniki nauczania w szkołach podstawowych. Jednym ze sposobów prowadzących do poprawy sytuacji i podniesienia poziomu nauczania, powinno być jak najszersze wykorzystanie możliwości, jakie daje RPO WM 2014-2020 w zakresie wszechstronnego wsparcia nowoczesnej edukacji w gminach.

5.2. Infrastruktura sportowa

Warunki dla rekreacji i uprawiania sportów amatorskich zostały ocenione dość nisko (56% punktów) w ankiecie przez mieszkańców.

Baza sportowa na terenie gminy Zatory to:

- kompleks dwóch boisk sportowych: boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne –ORLIK 2012 i plac zabaw przy Zespole Placówek Oświatowych w Zatorach,
- boisko parafialne,
- plac zabaw i boisko sportowe przy Zespole Szkół im. Żołnierzy Armii Krajowej w Pniewie,
- plac zabaw i boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Ciskach,
- plac zabaw i boisko sportowe przy Punkcie Przedszkolnym w Gładczynie Rządowym,
- siłownie plenerowe w Gładczynie, Pniewie i Zatorach.

W celu wsparcia funkcji rekreacyjnej i turystycznej gminy, celowe jest zaplanowanie dalszego rozwoju infrastruktury dla sportu i rekreacji, zwłaszcza na obszarze często odwiedzanym przez przyjezdnych. W średnim terminie (ze względu na finanse i czas przygotowania inwestycji), wskazana byłaby budowa hali sportowej w Zatorach i zapewnienie programu jej wszechstronnego wykorzystania na potrzeby zarówno uczniów, jak i osób dorosłych.

5.3. Infrastruktura kultury

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Zatorach z filią w Pniewie. Biblioteka, oprócz udostępniania zbiorów bibliotecznych i popularyzowania dorobku nauki oraz kultury, umożliwia także uczestniczenie w konkursach, imprezach i spotkaniach autorskich. Biblioteka umożliwia także dostęp do komputerów i bezpłatnego Internetu. Księgozbiór liczył w 2014 r. 25162 woluminy.

Liczba czytelników wynosiła w 2012 r. 788 osób i ulega zmniejszeniu - w ostatnich 4 do 750 w 2013 r. i 723 w 2014 r. W przeliczeniu na 1 czytelnika dokonywane było w ostatnich latach

średnio od 19 do 21 wypożyczeń. Uczniowie i studenci stanowili w Zatorach 58% wypożyczających, zaś w Pniewie 92%.

Działalność m.in. kulturalną prowadzi obecnie na terenie gminy także 7 świetlic wiejskich (w Zatorach, Pniewie, Dębinach, Drwałach, Cieńszy, Nowych Borsukach, Wólce Zatorskiej).

Działalność świetlic wiejskich ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju miejscowości oraz prowadzenie działalności kulturalnej, edukacyjnej i sportowej.

Działalnością kulturalną w gminie Zatory zajmuje się także Świetlica Socjoterapeutyczna, szkoły, sołectwa, Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich oraz parafie.

Działalność w sferze kulturalnej jest prowadzona poprzez koła zainteresowań, sekcje i zespoły artystyczne, w tym:

- Klub Seniora,
- zespół ludowy „Puszcza Biała-Moja Mała Ojczyzna”,
- zespół ludowy „Dzieci Puszczy Białej”.

Inną formą działalności kulturalnej jest organizowanie różnego rodzaju imprez. Jedne z nich mają charakter cykliczny, inne odbywają się jednorazowo. Wśród najważniejszych można wskazać: dożynki gminne, festyny rodzinne, biegi przełajowe.

Imprezy skierowane są do całej lokalnej społeczności.

Dla kreowania wizerunku gminy oraz przyciągnięcia większej liczby turystów weekendowych należałoby wykreować imprezy odwołujące się do historii, tradycji i specyfiki obszaru – zarówno rekonstrukcje historyczne, jak i inne imprezy plenerowe.

5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

Na terenie gminy Zatory działa Centrum Medyczne Gajda-Med filia w Pniewie (specjalista medycyny rodzinnej, pediatra, ginekolog) oraz Centrum Profilaktyczno-Lecznicze MEDITEL Filia w Zatorach. Prowadzone są gabinety: lekarza rodzinnego, medycyny szkolnej, gabinet pielęgniarstwa i położnej środowiskowej, gabinet pielęgniarstwa zabiegowego i punkt szczepień.

Jakość i dostępność usług POZ w gminie Zatory, była umiarkowanie dobrze ocenioną (62/100 punktów) dziedziną w badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach analizy strategicznej we wrześniu/październiku 2015 r. Część respondentów wskazywała jednak na niewystarczającą dostępność usług. Mieszkańcy wskazali także, że ochrona zdrowia i profilaktyka powinna być szczególnie wspierana przez samorząd Gminy.

W Zatorach działa także apteka, a w Pniewie punkt apteczny.

W kontekście występujących potrzeb, aktywność Gminy w zakresie ochrony zdrowia powinna w dalszym ciągu koncentrować się na profilaktyce zdrowotnej, w tym zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym już od najmłodszych lat życia mieszkańców. W tym zakresie gminy wiejskie są w stanie zaoferować znacznie lepsze warunki niż miasta. Inną kwestią wartą rozważenia w kontekście profilaktyki zdrowotnej, jest rozwój oferty aktywnego spędzania czasu także dla osób spoza gminy.

Z punktu widzenia gospodarczego rozwoju gminy w sektorze ochrony zdrowia i profilaktyki, korzystnym kierunkiem działań byłoby promowanie gminy jako miejsca przyjaznego dla długotrwałego pobytu i rehabilitacji ruchowej osób starszych oraz pozyskanie inwestorów zdolnych rozwinąć tego typu działalności w możliwie szerokim zakresie. Wiązałoby się to jednak z koniecznością równoczesnego zapewnienia odpowiednich wykwalifikowanych kadr.

5.5. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego

Na terenie gminy Zatory nie funkcjonuje posterunek Policji. Najbliżej położona jednostka policji to Komenda Powiatowa w Pułtusku.

Tabela 24. Przepiępstwa na terenie gminy Zatory i ich wykrywalnoř w latach 2013- 2014.

Rok	Przepiępstwa stwierdzone	Przepiępstwa wykryte / wykrywalnoř [%]
2013	114	87 (76,3%)
2014	81	60 (74,1%)

Analiza wykrywalnoři poszczęólnych rodzajów przepiępstw, wg informacji przesłanych przez Komendę Powiatową Policji w Pułtusku wykazuje, że te najbardziej powszechne, kradzieże i włamania, są wykrywane z najniższą skutecznořią – częstokroć znacznie poniżej 50%. W tym zakresie ważne jest zapobieganie przepiępstwom m.in. poprzez współpracę i samopomoc sąsiedzka oraz rozpowszechnienie monitoringu wizyjnego.

Jeśli chodzi o liczbę zdarzeń drogowych, gmina Zatory charakteryzuje się niską liczbą (znacznie poniżej średniej krajowej) zarówno wypadków, jak i kolizji.

Tabela 25. Zdarzenia drogowe w latach 2012- 2014 na terenie gminy Zatory.

Rok	wypadki	zabici	ranni	kolizje
2012	3	0	5	26
2013	3	2	2	30
2014	4	2	4	36

Najwięcej zdarzeń drogowych w latach 2012-2014 na terenie gminy Zatory miało miejsce na drodze nr 618, na której odnotowano 7 wypadków i 53 kolizje (tzn. 70% ogólnej liczby wypadków i 58% kolizji). W zdarzeniach tych zostało rannych 7 osób, czyli 63% ogólnej liczby rannych w wypadkach na terenie gminy w okresie 3 ostatnich lat.

Za bezpieczeństwo przeciwpożarowe odpowiada Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pułtusku, wspierana przez Ochotnicze Straże Pożarne. W tabeli 26 przedstawiono dane dotyczące zagrożeń i działań ratowniczych z udziałem PSP w Pułtusku i OSP z terenu gminy Zatory.

Tabela 26. Interwencje PSP w Pułtusku (lub wspólne z OSP) na terenie gminy Zatory i wartość strat poniesionych w wyniku pożarów i innych zagrożeń.

	2013		2014		I półr. 2015 r.	
Liczba zdarzeń na terenie gminy Zatory, w tym:	86		48		24	
- pożary	b.d.		15		14	
- miejscowe zagrożenia	b.d.		30		10	
Suma strat [tys. PLN]	268		285		15	
Wartość ocalonego mienia [tys. PLN]	381		2350		600	
Liczba interwencji jednostek	PSP	OSP	PSP	OSP	PSP	OSP
	42	69	40	58	12	28
Liczba strażaków w akcjach ogółem	PSP	OSP	PSP	OSP	PSP	OSP
	134	294	154	270	47	109

Tabela 27. Interwencje OSP z terenu gminy Zatory w 2014 roku (realizowane na terenie gminy i poza nią).

	Požary	Miejscowe zagrożenia	Zabezpieczenia rejonu
Liczba akcji z udziałem OSP Zatory	12	9	-
Liczba akcji z udziałem OSP Pniewo	16	16	5
Liczba akcji z udziałem OSP Drwały	6	2	-

Współpraca Gminy Zatory z innymi samorządami, wspólne projekty inwestycyjne i nie inwestycyjne, porozumienia, związki, stowarzyszenia.

W ostatnim okresie Gmina Zatory zrealizowała wspólnie z Gminami Somianka i Brańszczyk projekt inwestycyjny „Zakup i montaż kolektorów słonecznych szansą na zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej w Gminach Somianka, Brańszczyk i Zatory”, natomiast z Powiatem Pułuskim projekty: „Przebudowa drogi powiatowej nr 3421W Sokołowo-Obryte-Pniewo na odcinku Mystkówiec - Kalinówka – Mystkówiec - Szczucin o długości 1,5 km” oraz „Budowa mostu na rzece Prut wraz z przebudową drogi dojazdowej nr 3421W Sokołowo-Obryte-Pniewo-Zatory”.

6. Podsumowanie analizy i diagnozy - analiza SWOT

Sfera gospodarcza (rolnictwo, działalność gospodarcza, rynek pracy, atrakcyjność inwestycyjna)

SILNE STRONY

- Położenie geograficzne, przy drodze wojewódzkiej nr 618 i blisko drogi krajowej nr 61
- Bliskość miast (Pułtusk, Serock, Warszawa) – wpływ na zmniejszenie nasilenia migracji
- Ogólnie dość słabo oceniane (przez IUNG w Puławach) warunki dla produkcji rolnej (pomimo dobrych warunków glebowych na części obszaru)
- Względnie silne rolnictwo (tylko część gospodarstw w słabszej kondycji) negatywny wpływ migracji młodych
  - Względnie niski wskaźnik bezrobocia (część bezrobocia tylko nominalna)
  - Wysoka koncentracja podmiotów gospodarczych w niektórych miejscowościach

SZANSE

- Rozwój inwestycji mieszkaniowych zarówno w oparciu o tereny przy drodze wojewódzkiej, jak i w południowej części gminy; pozytywny związek z korzystnym położeniem geograficznym

- Tworzenie grup producenckich
- Obszar o względnie wysokiej atrakcyjności do podejmowania inwestycji; negatywny wpływ braku sieci kanalizacyjnej
- Wysoka atrakcyjność inwestycyjna dla lokalizacji inwestycji podmiotów z sektora tzw. „srebrnej ekonomii”
- Dość wysoka aktywność gospodarcza znacznej części mieszkańców, wysoki wskaźnik przedsiębiorczości w niektórych miejscowościach
- Wysoka deklarowana gotowość mieszkańców do pozostania w gminie
- Dalszy rozwój terenów letniskowych w zachodniej części gminy wzdłuż Narwi

ZAGROŻENIA

- Pogłębiający się kryzys finansów publicznych i przerzucanie długu publicznego na gminy, prowadzenie polityki osłabiania małych gmin wiejskich celem ich konsolidacji w większe JST, zagrożenia dla dochodów gmin w nowej polityce podatkowej
- Polityka regionalna – zmniejszona dostępność środków dla małych gmin
- Migracja młodych, ujemny przyrost naturalny, brak następców w małych gospodarstwach rolnych
- Zagrożenie pogłębieniem dysproporcji rozwojowych obszarów położonych przy DW 618 i pozostałych terenów w gminie
- Małe możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie gminy, mogą stymulować migracje młodych i lepiej wykształconych osób oraz blokować osiedlanie się nowych mieszkańców
- Brak wystarczających rezerw wody do nawodnień w rolnictwie i do celów p.poż.
- Ograniczenia dla lokalizacji inwestycji na niektórych terenach w związku z obszarem Natura 2000
- Rosnąca konkurencja o inwestycje (w tym mieszkaniowe) i szybki rozwój gmin położonych bliżej w kierunku Warszawy

SŁABE STRONY

- Brak w pełni uzbrojonych terenów pod działalność produkcyjno-usługową na niektórych obszarach gminy
- Znaczny udział młodych wśród osób bezrobotnych, 60% długotrwale bezrobotnych
- Brak grup producenckich
- Bardzo mało gospodarstw agroturystycznych (1) i turystyki wiejskiej pomimo dobrych warunków naturalnych
- Niewystarczająca aktywność podmiotów gospodarczych w wykorzystaniu funduszy UE
- Brak infrastruktury dla rozwoju turystyki, atrakcji dla turystów, infrastruktury do obsługi

turystów

- Zła jakość i dostępność usług transportu zbiorowego na części obszaru gminy negatywnie wpływa na mobilność mieszkańców (dojazdy do pracy)

Sfera społeczna (edukacja, kultura, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, wykluczenia, aktywność społeczna, integracja)

SILNE STRONY

- Dobra opieka przedszkolna
- Zoptymalizowana sieć szkolna, szkoły atrakcyjne także dla mieszkańców sąsiadujących gmin (do szkół na terenie gminy Zatory przenoszone są dzieci z sąsiednich gmin)
- Dobre funkcjonowanie pomocy społecznej w gminie
- Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców
- Stabilny i względnie wysoki poziom kształcenia w gimnazjach (w większości wysokie pozycje w skali województwa mazowieckiego)
- Dość wysoko oceniane w ankiecie działanie miejscowej służby zdrowia (POZ)

SZANSE

- Potencjał szkół do wykorzystania (wykorzystanie infrastruktury szkolnej), nowe metody kształcenia
- Pozytywny wizerunek szkół w lokalnej społeczności
- Wykorzystanie możliwości świetlic wiejskich
- Wykorzystanie funduszy UE w perspektywie 2014-2020, w tym w sferze edukacji

SŁABE STRONY

- Słabo oceniana oferta kulturalna (według ankiety)
- Niewystarczający udział mieszkańców w życiu społecznym (według ankiety)

ZAGROŻENIA

- Przewidywane pogorszenie się warunków finansowania działań w sferze społecznej z funduszy UE i krajowych
- Słabe relacje międzysąsiedzkie (według części ankiet)
- Niestabilny i wymagający poprawy poziom wyników nauczania w szkołach podstawowych, wyniki wyraźnie słabsze niż średnia w województwie mazowieckim (*ocena szkół podstawowych przez mieszkańców zawarta w ankiecie jest zawyżona*)
- Dalsze zmniejszanie liczby uczniów, (obecnie zwłaszcza gimnazjów - niż demograficzny, migracje)
- Zła jakość usług transportu zbiorowego pogarsza młodym mieszkańcom dostęp do

edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym

- Deklarowane pogorszenie sytuacji materialnej 1/4 mieszkańców, w tym 1/8 w stopniu znacznym
- Niska aktywność społeczna, niewielki udział mieszkańców w życiu publicznym
- Niepewność co do przyszłości – ok. 60% respondentów ankiety, nisko ocenia perspektywę wiązania przyszłości z gminą przez młode osoby
- występowanie patologii społecznych (alkoholizm, przemoc w rodzinie)

Oferta cywilizacyjna (infrastruktura, warunki życia, mieszkalnictwo, rekreacja, sport, środowisko)

SILNE STRONY

- Dobrze rozwinięta sieć dróg i dobry ogólny stan dróg (również w znacznym stopniu potwierdzone w badaniu ankietowym)
- Sieć wodociągowa pokrywa teren całej gminy (negatywny wpływ – nie zaspokojone potrzeby modernizacyjne związane z zapewnieniem ciągłości dostaw wody latem)
- Boiska w Zatorach
- Dostępny Internet szerokopasmowy w gminie – dobrze oceniany
- Dobre warunki mieszkaniowe (negatywny wpływ – brak rozwiązanych problemów gospodarki ściekowej na znacznym obszarze gminy)
- Dobra ocena ogólna mieszkańców co do warunków do zamieszkania w gminie
- Dobrze oceniana jakość obsługi mieszkańców w Urzędzie Gminy

SZANSE

- Wykorzystanie terenów nad Narwią dla potrzeb zorganizowanej rekreacji
- Pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych na nowe inwestycje (środki UE i krajowe)
- Wykorzystanie terenów leśnych i terenów nad Narwią do celów rekreacyjnych

SŁABE STRONY

- Brak skanalizowania znacznej części gminy, nie zaspokojone w pełni potrzeby związane z budową kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków na niektórych obszarach
- Zła dostępność komunikacyjna wsi położonych poza zasięgiem drogi nr 618 (mało bezpośrednich połączeń autobusowych z Serockiem i Warszawą)
- Brak hali sportowej w Zatorach

ZAGROŻENIA

- Zagrożenie dla środowiska ze względu na niepełne skanalizowanie gminy

- Niewystarczające fundusze na realizację inwestycji infrastrukturalnych
- Przewidywane potrzeby modernizacyjne dotyczące infrastruktury wodociągowej
- Negatywne oddziaływanie małej liczby połączeń autobusowych z miastami, zwłaszcza z aglomeracją warszawską
- Nie w pełni zaspokojone potrzeby w zakresie remontów dróg (powiatowych i gminnych) pomimo systematycznie ponoszonych nakładów, negatywny wpływ niewystarczających funduszy zewn. na realizację inwestycji drogowych

Relacje zewnętrzne gminy (współpraca z innymi samorządami, innymi podmiotami, NGO, współpraca zagraniczna, promocja)

SILNE STRONY

- Dobra współpraca z Powiatem Pułuskim

SZANSE

- Aktywizowanie i integrowanie mieszkańców poprzez większe włączenie stowarzyszeń w działania na rzecz mieszkańców i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich działalność
- Dalszy rozwój współpracy z gminami usytuowanymi nad Narwią (Pokrzywnica, Pułusk, Obryte) i na południe od Zator (w kierunku Warszawy – gm. Serock, Somianka)
- Współpraca Gminy w ramach Stowarzyszenia Zielone Mosty Narwi
- Zwiększenie intensywności i zakresu promocji gminy
- Wykorzystanie tradycji kurpiowskiej w kreowaniu wizerunku i promocji gminy

SŁABE STRONY

- Niewystarczająco kształtowana rozpoznawalność, nie w pełni wykorzystany potencjał gminy
- Niewystarczająca aktywność organizacji społecznych
- Brak partnerów prywatnych do wspólnych inwestycji z Gminą (barierą jest m.in. wielkość gminy)
- Brak pozyskanych partnerów do współpracy zagranicznej
- Brak atrakcji dla przyjezdnych pomimo dużych walorów środowiska i krajobrazu

ZAGROŻENIA

- Niewielkie zaangażowanie części mieszkańców na rzecz lokalnej społeczności
- Niewystarczająca informacja kierowana do społeczności o działaniach samorządu gminnego (wg oceny w ankiecie).